

A — Δραστηριότητα του Πρωτοδικείου κατά το έτος 2007

Από τον Πρόεδρο Marc Jaeger

Το 2007 υπήρξε για το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έτος αλλαγών και εξελίξεων. Στις αρχές του έτους δύο νέα μέλη, οι κ.κ. T. Tchirev και V. Ciucă, προστέθηκαν στο σώμα των δικαστών, κατόπιν της προσχωρήσεως στην Ευρωπαϊκή Ένωση της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας. Τον Σεπτέμβριο του 2007, ο Πρόεδρος κ. B. Vesterdorf, ο οποίος υπήρξε μέλος του Πρωτοδικείου από της συστάσεώς του το 1989, και Πρόεδρος επί δεκαετία περίπου, αποχώρησε από την υπηρεσία και αντικαταστάθηκε από τον κ. S. Frimodt Nielsen. Παράλληλα, οι δικαστές κ.κ. R. García-Valdecasas y Fernández, επίσης μέλος του Πρωτοδικείου από της συστάσεώς του, και J. Pirrung και H. Legal, των οποίων έληξε η θητεία, αντικαταστάθηκαν από τους κ.κ. S. Soldevila Frago, A. Ditttrich και L. Truchot. Τέλος, το Πρωτοδικείο με τη νέα σύνθεσή του εξέλεξε ως νέο πρόεδρό του τον κ. M. Jaeger.

Το Πρωτοδικείο εξέδωσε, επίσης, τις πρώτες αποφάσεις ως δικαιοδοτικό όργανο αρμόδιο να επιλαμβάνεται των αναιρέσεων κατά των αποφάσεων των δικαιοδοτικών τμημάτων που ιδρύονται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 220, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ και του άρθρου 225 Α ΕΚ, τα οποία προστέθηκαν με τη Συνθήκη της Νίκαιας. Παρά την επίσημη ονομασία του, το Πρωτοδικείο έχει την αρμοδιότητα να επιλαμβάνεται αναιρέσεων ασκούμενων κατά των αποφάσεων του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό τους όρους που προβλέπουν τα άρθρα 9 έως 13 του παραρτήματος Ι του Οργανισμού του Δικαστηρίου. Η νέα αυτή κατηγορία υποθέσεων έχει, προς το παρόν, ανατεθεί σε ad hoc τμήμα, το τμήμα αναιρέσεων, συγκείμενο από τον Πρόεδρο του Πρωτοδικείου και, κατά ένα εναλλασσόμενο σύστημα, από τέσσερις προέδρους τμήματος.

Σημαντικό στοιχείο της δικαιοδοτικής δραστηριότητας του Πρωτοδικείου κατά το παρελθόν έτος αποτέλεσε η έκδοση δύο αποφάσεων από το τμήμα μείζονος συνθέσεως στις υποθέσεις Microsoft κατά Επιτροπής⁽¹⁾ και API κατά Επιτροπής⁽²⁾. Η εκδίκαση των υποθέσεων αυτών, ιδίως της πρώτης, απαίτησε, εκ μέρους των δεκατριών μελών που απαρτίζουν το τμήμα, την εκτίμηση κρίσιμων οικονομικών και νομικών ζητημάτων.

Όσον αφορά τις στατιστικές, κατά τη διάρκεια του υπό εξέταση έτους εισήχθησαν 522 υποθέσεις, σημειώθηκε δηλαδή σημαντική αύξηση σε σχέση με το 2006 (432). Αντιθέτως, μειώθηκε ο αριθμός των περατωθεισών υποθέσεων (397 έναντι 436 το 2006). Πάντως, επισημαίνεται ότι αυξήθηκε ο αριθμός των υποθέσεων που περατώθηκαν με την έκδοση αποφάσεως (247 έναντι 227 το 2006), καθώς και ο αριθμός των περατωθεισών αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων (41 έναντι 24 το 2006). Πέραν του δυναμικού που απαιτήθηκε για την εκδίκαση της υποθέσεως Microsoft κατά Επιτροπής και την έλλειψη —εν αντιθέσει προς τα προηγούμενα έτη— μεγάλων ομάδων ομίλων ή συναφών υποθέσεων, η μείωση του αριθμού των περατωθεισών υποθέσεων προκύπτει από το γεγονός ότι, γενικότερα, οι ασκούμενες ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγές αφορούν υποθέσεις οι οποίες παρουσιάζουν ένα συνεχώς αυξανόμενο βαθμό δυσχέρειας και ποικιλίας. Ακριβώς λόγω

⁽¹⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-201/04](#).

⁽²⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-36/04](#).

της δυσαρμονίας μεταξύ των εισαχθεισών και περατωθεισών υποθέσεων, ο αριθμός των εκκρεμουσών υποθέσεων αυξήθηκε, με ορατό τον κίνδυνο παρατάσεως της διάρκειας των διαδικασιών.

Έχοντας συνείδηση αυτής της κατάστασης, το Πρωτοδικείο επανεξετάζει εκ βάθρων τον τρόπο λειτουργίας του και τις μεθόδους εργασίας του, επιδιώκοντας να βελτιώσει την αποτελεσματικότητά τους. Στο πλαίσιο αυτό, κρίθηκε αναγκαία η τροποποίηση της οργανώσεως του Πρωτοδικείου, ώστε να καταστεί δυνατή η αποτελεσματικότερη εκμετάλλευση της αυξήσεως του αριθμού των μελών του. Προς τούτο, από τις 25 Σεπτεμβρίου 2007, το Πρωτοδικείο συντίθεται από οκτώ τμήματα των τριών δικαστών ή, όταν το απαιτεί η σημασία της υποθέσεως, των πέντε δικαστών (σχηματισμός διευρυμένης συνθέσεως).

Στις σελίδες που ακολουθούν, σχετικά με τη δικαιοδοτική δραστηριότητα του Πρωτοδικείου, γίνεται μια συνολική, αλλά αναγκαστικώς επιλεκτική, παρουσίαση της πλούσιας νομολογίας και των δυσχερών νομικών ζητημάτων που κλήθηκε να επιλύσει.

I. Έλεγχος νομιμότητας

Παραδεκτό των κατά τα άρθρα 230 ΕΚ και 232 ΕΚ προσφυγών

1. Πράξεις δεκτικές προσφυγής

Συνιστούν πράξεις δεκτικές προσφυγής ακυρώσεως, κατά την έννοια του άρθρου 230 ΕΚ, οι πράξεις που παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα ικανά να επηρεάσουν τα συμφέροντα του προσφεύγοντος, μεταβάλλοντας κατά τρόπο σαφή τη νομική του θέση⁽³⁾.

Στην απόφαση *Akzo Nobel Chemicals και Akcros Chemicals κατά Επιτροπής*⁽⁴⁾, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, όταν μια επιχείρηση επικαλείται το απόρρητο της επικοινωνίας μεταξύ δικηγόρων και πελατών για να αντισταχθεί στην κατάσχεση ενός εγγράφου, η απόφαση με την οποία η Επιτροπή απορρίπτει την αίτηση αυτή αναπτύσσει έννομα αποτελέσματα έναντι αυτής της επιχείρησης και, κατά συνέπεια, συνιστά δεκτική προσφυγής πράξη. Πράγματι, η απόφαση αυτή στερεί από την οικεία επιχείρηση το ευεργέτημα της προστασίας που προβλέπει το κοινοτικό δίκαιο, έχει οριστικό χαρακτήρα και είναι ανεξάρτητη από την τελική απόφαση με την οποία ενδέχεται να διαπιστωθεί παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού. Το Πρωτοδικείο υπογράμμισε, επίσης, ότι, όταν η Επιτροπή, χωρίς να εκδώσει επισήμως απόφαση, προβαίνει σε κατάσχεση εγγράφου το οποίο η οικεία επιχείρηση χαρακτηρίζει ως απόρρητο, η πράξη αυτή συνεπάγεται κατ' ανάγκη σιωπηρή απόφαση της Επιτροπής, η οποία μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως.

Αντιθέτως, στη διάταξη *Vodafone España και Vodafone Group κατά Επιτροπής*⁽⁵⁾, το Πρωτοδικείο απέρριψε ως απαράδεκτη προσφυγή στρεφόμενη κατά του περιέχοντος

⁽³⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1981, 60/81, IBM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 2639.

⁽⁴⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Σεπτεμβρίου 2007, T-125/03 και T-253/03.

⁽⁵⁾ Διάταξη του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 2007, T-109/06.

παρατηρήσεις εγγράφου που απέστειλε η Επιτροπή, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 3, της οδηγίας 2002/21 ⁽⁶⁾, στην ισπανική κανονιστική αρχή, κατόπιν της εκ μέρους της δεύτερης κοινοποίησης προγράμματος μέτρων που αφορούσε επιχειρήσεις κατέχουσες συλλογική δεσπόζουσα θέση στην ισπανική αγορά κινητής τηλεφωνίας. Το Πρωτοδικείο δεν δέχθηκε την ύπαρξη οποιασδήποτε αναλογίας μεταξύ των εφαρμοστέων επί κρατικών ενισχύσεων διαδικασιών και του ελέγχου των συγκεντρώσεων. Πράγματι, έκρινε ότι το εν λόγω έγγραφο εμπίπτει στη διαδικασία διαβουλεύσεως και όχι στη διαδικασία χορηγήσεως άδειας, καθόσον το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν προχώρησε στο στάδιο της επισταμένης εξετάσεως του σχετικού μέτρου δεν μπορεί να εξομοιωθεί με έγκριση του κοινοποιηθέντος μέτρου.

Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση *Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής* ⁽⁷⁾, η Ολλανδική Κυβέρνηση είχε ζητήσει από την Επιτροπή, δυνάμει του άρθρου 95, παράγραφος 4, ΕΚ, να λάβει θέση επί του ζητήματος της εκτάσεως του πεδίου εφαρμογής μιας οδηγίας. Το Πρωτοδικείο έκρινε, σχετικώς, ότι το άρθρο 95, παράγραφος 4, ΕΚ δεν μπορεί να αποτελέσει βάση για την προβολή εκ μέρους κράτους μέλους αιτήματος με το οποίο να ζητείται από την Επιτροπή να λάβει απόφαση ως προς την έκταση της εναρμονίσεως που πραγματοποιήθηκε με κοινοτική οδηγία και/ή ως προς το συμβατό μιας εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως με μια τέτοια οδηγία. Κατά συνέπεια, κατά την ίδια αυτή διάταξη, η απόφαση κοινοποίησης, με σκοπό την κατά παρέκκλιση έγκριση, αποκείται αποκλειστικά στο οικείο κράτος μέλος και, εξάλλου, καμία διάταξη της οδηγίας δεν παρέχει στην Επιτροπή την αρμοδιότητα να αποφασίσει ως προς την ερμηνεία της, καθόσον η λήψη θέσεως του εν λόγω κοινοτικού οργάνου ως προς το πεδίο εφαρμογής του συγκεκριμένου μέτρου εναρμονίσεως συνιστά απλώς έκφραση γνώμης, που δεν δεσμεύει τις αρμόδιες εθνικές αρχές και δεν είναι δεκτική προσφυγής.

Στη διάταξη επί της υποθέσεως *Commune de Champagne κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής* ⁽⁸⁾, το Πρωτοδικείο έκρινε απαράδεκτη προσφυγή με την οποία φυσικά πρόσωπα και νομικά πρόσωπα της Ελβετίας ζητούσαν την ακύρωση της αποφάσεως του Συμβουλίου με την οποία επικυρώθηκε η διεθνής συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας περί εμπορίας γεωργικών προϊόντων. Το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι μια μονομερής πράξη της Κοινότητας δεν μπορεί να δημιουργήσει δικαιώματα και υποχρεώσεις εκτός του οριζομένου με το άρθρο 299 ΕΚ κοινοτικού εδάφους. Μόνον η διεθνής συμφωνία, η οποία δεν είναι δεκτική προσφυγής, δύναται να παραγάγει έννομα αποτελέσματα εντός του ελβετικού εδάφους, σύμφωνα με τους λεπτομερείς κανόνες που προβλέπει η έννομη τάξη του εν λόγω κράτους, και εφόσον επικυρωθεί σύμφωνα με τις εφαρμοστέες στο εν λόγω κράτος διαδικασίες. Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν παράγει καμία έννομη συνέπεια εντός του ελβετικού εδάφους και, κατ' επέκταση, δεν δύναται να μεταβάλλει τη νομική θέση των προσφευγόντων εντός της εν λόγω επικρατείας.

⁽⁶⁾ Οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία-πλαίσιο) (ΕΕ L 108, σ. 33).

⁽⁷⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Νοεμβρίου 2007, [T-234/04](#).

⁽⁸⁾ Διάταξη του Πρωτοδικείου της 3ης Ιουλίου 2007, [T-212/02](#).

Τέλος, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση *Ιταλία κατά Επιτροπής*⁽⁹⁾, η Ιταλική Δημοκρατία ζητούσε την ακύρωση εγγράφου της Επιτροπής που επέβαλε την υποχρέωση παροχής ορισμένων πληροφοριακών στοιχείων ως προϋπόθεση για την ικανοποίηση ορισμένων αιτημάτων περί καταβολής τα οποία είχε υποβάλει στο πλαίσιο των κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η άποψη της Ιταλικής Δημοκρατίας, κατά την οποία το έγγραφο αυτό της επέβαλε κύρωση, λόγω της μη καταβολής των αιτηθέντων ποσών μέχρι την παροχή των πληροφοριακών στοιχείων, ισοδυναμεί, κατ' ουσίαν, με καταγγελία για συνεχιζόμενη αδράνεια της Επιτροπής. Αν, όμως, η αδράνεια αυτή ήταν παράνομη, ως αντικείμενη στις διατάξεις που διέπουν τα διαρθρωτικά ταμεία, η Ιταλική Δημοκρατία θα έπρεπε να ασκήσει την προσφυγή κατά παραλείψεως του άρθρου 232 ΕΚ και όχι προσφυγή ακυρώσεως.

2. Ενεργητική νομιμοποίηση — Έννοια του ατομικώς θιγομένου

Κατά πάγια νομολογία, τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, πλην των αποδεκτών μιας αποφάσεως, δεν μπορούν να ισχυριστούν ότι η απόφαση τα αφορά ατομικά, παρά μόνον αν τα θίγει λόγω ορισμένων ξεχωριστών ιδιοτήτων ή μιας πραγματικής καταστάσεως που τα χαρακτηρίζει σε σχέση με κάθε άλλο πρόσωπο και έτσι τα εξατομικεύει κατά τρόπον ανάλογο προς αυτόν του αποδέκτη⁽¹⁰⁾.

Στη διάταξη *Galileo Lebensmittel κατά Επιτροπής*⁽¹¹⁾, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, κατά την εξέταση της ενεργητικής νομιμοποίησεως ενός προσφεύγοντος, το γεγονός ότι αυτός ανήκει σε μια μικρή ομάδα πρέπει να εκτιμηθεί σε συνδυασμό με το καθήκον ειδικής προστασίας που υπέχει η Επιτροπή έναντι αυτής της ομάδας. Ειδικότερα, το κρίσιμο στοιχείο για την εξατομίκευση των ιδιωτών που θίγονται ατομικώς από μια πράξη γενικής ισχύος είναι η ειδική προστασία της οποίας τυγχάνουν δυνάμει του κοινοτικού δικαίου.

Η απόφαση επί της υποθέσεως *Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia κατά Επιτροπής*⁽¹²⁾, που αφορούσε αίτηση ακυρώσεως διατάξεως κανονισμού για τον περιορισμό της χρήσεως της επωνυμίας «Tocai friulano», παρέσχε στο Πρωτοδικείο την ευκαιρία να διευκρινίσει σε ποιες προϋποθέσεις μπορεί ένας προσφεύγων να στηρίξει την ενεργητική του νομιμοποίηση επικαλούμενος τις απορρέουσες από την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Codorniu κατά Συμβουλίου*⁽¹³⁾ αρχές. Το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ότι, στη συγκεκριμένη υπόθεση, αντιθέτως προς την επιχείρηση *Codorniu*, η προσφεύγουσα δεν κωλυόταν από πράξη γενικής ισχύος να χρησιμοποιεί δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας που είχε καταχωρίσει και παραδοσιακώς χρησιμοποιούσε επί μακρά χρονική περίοδο πριν την έκδοση αυτής της πράξεως. Πράγματι, η επωνυμία «Tocai friulano»

⁽⁹⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 2007, [T-308/05](#).

⁽¹⁰⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1963, 25/62, *Plaumann κατά Επιτροπής*, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 937.

⁽¹¹⁾ Διάταξη του Πρωτοδικείου της 28ης Αυγούστου 2007, [T-46/06](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναιρέσεως, υπόθεση C-483/07 P).

⁽¹²⁾ Διάταξη του Πρωτοδικείου της 12ης Μαρτίου 2007, [T-417/04](#).

⁽¹³⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Μαΐου 1994, C-309/89, *Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1994, σ. I-1853.

δεν αποτελεί γεωγραφική ένδειξη εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και τυγχάνουσα, εκ του λόγου αυτού, προστασίας.

Το Πρωτοδικείο διευκρίνισε, επίσης, ότι το γενικό συμφέρον μιας περιφέρειας, η οποία συνιστά τον αρμόδιο φορέα σε σχέση με ζητήματα οικονομικής και κοινωνικής φύσεως στο έδαφός της, για τη διασφάλιση της οικονομικής ευημερίας δεν αρκεί προκειμένου να θεωρηθεί ότι η περιφέρεια αυτή θίγεται ατομικώς. Εξάλλου, οι νομοθετικές και κανονιστικές προνομίες που έχουν ενδεχομένως τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου των κρατών μελών, πλην του Δημοσίου, δεν είναι τέτοιας φύσεως ώστε να τους αναγνωρίζεται ατομικό συμφέρον να ζητήσουν την ακύρωση διατάξεως του κοινοτικού δικαίου που δεν επηρεάζει την έκταση των αρμοδιοτήτων τους, δεδομένου ότι η άσκηση τέτοιων προνομίων δεν γίνεται προς το συμφέρον του έχοντος τις αρμοδιότητες αυτές προσώπου.

Τέλος, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση *Alrosa κατά Επιτροπής*⁽¹⁴⁾, η προσφεύγουσα ζητούσε την ακύρωση αποφάσεως με την οποία η Επιτροπή κατέστησε δεσμευτικές τις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει η De Beers, επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, και οι οποίες συνίσταντο στον περιορισμό και, ακολούθως, στη διακοπή της αγοράς ακατέργαστων διαμαντιών από την προσφεύγουσα. Εξετάζοντας αυτεπαγγέλτως το παραδεκτό της προσφυγής, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η απόφαση αυτή αφορά ατομικώς την προσφεύγουσα, καθόσον εκδόθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας στην οποία η προσφεύγουσα έλαβε ενεργό μέρος, θέτει τέρμα στην εμπορική σχέση που αυτή διατηρούσε από μακρού χρόνου με την εταιρία De Beers και δύναται να επηρεάσει ουσιαστικώς τη ανταγωνιστική της θέση στην αγορά προμήθειας και παραγωγής ακατέργαστων διαμαντιών.

3. Έννομο συμφέρον

Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση *Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse κατά Επιτροπής*⁽¹⁵⁾, η προσφεύγουσα έβαλε κατά της αποφάσεως του συμβούλου ακροάσεων της Επιτροπής με την οποία απορρίφθηκε το αίτημά της περί εμπιστευτικής μεταχείρισεως ορισμένων αποσπασμάτων της αποφάσεως της Επιτροπής (απόφαση περί οργανικών υπεροξειδίων), τα οποία περιείχαν αναφορές στον ρόλο της προσφεύγουσας στο πλαίσιο σειράς συμπράξεων επί ορισμένων αγορών οργανικών υπεροξειδίων. Επειδή, όμως, είχαν παραγραφεί οι διώξεις κατά της προσφεύγουσας, η Επιτροπή δεν μνημόνευσε, στην απόφασή της περί οργανικών υπεροξειδίων, τη συμμετοχή της επιχειρήσεως αυτής στην παράβαση. Το Πρωτοδικείο απέρριψε την ένσταση που προέβαλε η Επιτροπή κατά την οποία η προσφεύγουσα, η οποία δεν προσέβαλε την απόφαση περί οργανικών υπεροξειδίων, δεν είχε έννομο συμφέρον για την άσκηση προσφυγής κατά της αποφάσεως του συμβούλου ακροάσεων. Αντιθέτως, έκρινε ότι η ακύρωση της αποφάσεως αυτής μπορεί να ωφελήσει την προσφεύγουσα, καθόσον η Επιτροπή θα έπρεπε να λάβει υπόψη το θεμιτό συμφέρον της προσφεύγουσας να μη δημοσιοποιηθούν επιχειρηματικά απόρρητά της. Εξάλλου, το γεγονός και μόνον ότι η δημοσίευση των επίμαχων ενδείξεων έχει γίνει δεν είναι δυνατόν να στερήσει από την προσφεύγουσα το έννομο συμφέρον,

⁽¹⁴⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 2007, [T-170/06](#).

⁽¹⁵⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Οκτωβρίου 2007, [T-474/04](#).

λαμβανομένου υπόψη ότι η διαρκής δημοσιοποίηση των δεδομένων αυτών από τον διαδικτυακό κόμβο της Επιτροπής δεν παύει να θίγει τη φήμη της προσφεύγουσας, στοιχείο που δικαιολογεί το ενεστώς έννομο συμφέρον.

Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση *Ufex κ.λπ. κατά Επιτροπής*⁽¹⁶⁾, οι προσφεύγουσες εστρέφοντο κατά της αποφάσεως της Επιτροπής με την οποία απορρίφθηκε η καταγγελία τους. Αμφισβητήθηκε το έννομο συμφέρον τους εκ μέρους των παρεμβαίνόντων υπέρ της Επιτροπής, με το επιχείρημα ότι, ακόμη και σε περίπτωση ακυρώσεως της προσβαλλομένης πράξεως, η Επιτροπή δεν μπορούσε να διαπιστώσει την καταγγελλόμενη παράβαση, επειδή η υπερβολική διάρκεια της όλης διοικητικής διαδικασίας συνιστούσε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας των προσφευγουσών. Το Πρωτοδικείο έκρινε, σχετικώς, ότι μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να μην αναγνωριστεί το έννομο συμφέρον προσφεύγοντος ο οποίος άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά αποφάσεως της Επιτροπής απορρίπτουσας την εκ μέρους του καταγγελία συμπεριφοράς δυνάμενης να αποτελέσει κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, ιδίως στην περίπτωση που μπορεί να αποδειχθεί μετά βεβαιότητας ότι η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να λάβει απόφαση περί διαπιστώσεως παραβάσεως καταλογιστέας στην επιχείρηση που εφάρετο ως κατέχουσα δεσπόζουσα θέση.

4. Ενεργητική νομιμοποίηση στις σχετικές με τις κρατικές ενισχύσεις υποθέσεις

α) Έννοια του ενδιαφερομένου

Με σειρά αποφάσεων που εξέδωσε κατά το 2007 το Πρωτοδικείο διευκρίνισε τη νομολογία⁽¹⁷⁾ κατά την οποία ενδιαφερόμενος κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ νομιμοποιείται ενεργητικώς για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως κατά αποφάσεως εκδοθείσας κατά το πέρας του κατά το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ, προκαταρκτικού σταδίου εξετάσεως των ενισχύσεων, προκειμένου να διασφαλίσει τα δικονομικά του δικαιώματα.

Με τη διάταξή του στην υπόθεση *SID κατά Επιτροπής*⁽¹⁸⁾, το Πρωτοδικείο δεν δέχθηκε ότι νομιμοποιείται ενεργητικώς συνδικαλιστικός φορέας ναυτικών, που είχε καταθέσει καταγγελία στρεφόμενη κατά ορισμένων φορολογικής φύσεως μέτρων που αφορούσαν ναυτικούς εργαζόμενους σε πλοία και εγγεγραμμένους στο δανικό διεθνές μητρώο. Πράγματι, ούτε το συνδικάτο ούτε οι αποτελούντες τα μέλη του ναυτικοί ευρίσκοντο σε ανταγωνιστική σχέση με τους επωφελούμενους από τα μέτρα αυτά. Καίτοι οι φορείς που εκπροσωπούν τους εργαζόμενους σε επιχείρηση στην οποία χορηγείται ενίσχυση έχουν τη δυνατότητα, ως ενδιαφερόμενοι, να υποβάλουν στην Επιτροπή παρατηρήσεις επί κοινωνικής φύσεως ζητημάτων, εντούτοις, στην προκειμένη περίπτωση, οι τυχόν κοινωνικής φύσεως πτυχές είχαν σχέση με τη θέσπιση του ως άνω μητρώου και όχι με τη

⁽¹⁶⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-60/05](#).

⁽¹⁷⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 2005, C-78/03 P, Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, Συλλογή 2005, σ. I-10737.

⁽¹⁸⁾ Διάταξη του Πρωτοδικείου της 23ης Απριλίου 2007, [T-30/03](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναίρεσως, υπόθεση C-319/07 P).

λήψη των επίμαχων φορολογικών μέτρων τα οποία και μόνον εξέτασε η Επιτροπή προκειμένου να εκτιμήσει το συμβατό τους με την κοινή αγορά. Επομένως, οι σχετιζόμενες με το μητρώο αυτό κοινωνικές πτυχές δεν είχαν άμεσο σύνδεσμο με την προσβαλλόμενη απόφαση.

Στην απόφαση *Fachvereinigung Mineralfaserindustrie κατά Επιτροπής*⁽¹⁹⁾, το Πρωτοδικείο, αφού διαπίστωσε ότι τα μέλη της προσφεύγουσας είχαν την ιδιότητα του ενδιαφερομένου που νομιμοποιείται ενεργητικώς για την προάσπιση των δικονομικών του δικαιωμάτων και ότι η προσφεύγουσα προέβαλλε πράγματι λόγο αντλούμενο από το γεγονός ότι η Επιτροπή όφειλε να κινηθεί επισήμως την προβλεπόμενη από το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, διαδικασία εξέτασης, δεδομένου ότι αντιμετώπιζε σοβαρές δυσχέρειες ως προς την εκτίμηση του συμβατού της ενισχύσεως με την κοινή αγορά, έκρινε την προσφυγή παραδεκτή, προσθέτοντας ότι, μολονότι οι προβληθέντες πρόσθετοι λόγοι ήταν απαράδεκτοι, εντούτοις τα διατυπωθέντα επιχειρήματα έπρεπε να εξεταστούν στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του αν πράγματι η Επιτροπή αντιμετώπισε σοβαρές δυσχέρειες.

Το ίδιο ζήτημα εξετάστηκε στο πλαίσιο προσφυγής κατά παραλείψεως, ασκηθείσας δυνάμει του άρθρου 232 ΕΚ, στην υπόθεση *Asklepios Kliniken*⁽²⁰⁾, στην οποία γερμανική εταιρία ειδικευόμενη στη διαχείριση ιδιωτικών νοσηλευτικών ιδρυμάτων άσκησε προσφυγή με την οποία ζητούσε να διαπιστωθεί ότι η Επιτροπή παρανόμως παρέλειψε να λάβει θέση επί της καταγγελίας περί κρατικών ενισχύσεων χορηγούμενων από τις γερμανικές αρχές σε δημόσια νοσηλευτικά ιδρύματα. Το Πρωτοδικείο υπενθύμισε ότι τα άρθρα 230 ΕΚ και 232 ΕΚ αποτελούν έκφραση του ίδιου μέσου παροχής έννομης προστασίας. Επομένως, όπως και το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ επιτρέπει στους ιδιώτες να ασκούν προσφυγή ακυρώσεως κατά κοινοτικής πράξεως που τους αφορά άμεσα και ατομικά, το άρθρο 232, τρίτο εδάφιο, ΕΚ, επίσης, τους παρέχει τη δυνατότητα να ασκούν προσφυγή κατά παραλείψεως στρεφόμενη κατά θεσμικού οργάνου το οποίο παρέλειψε να εκδώσει πράξη που θα τους αφορούσε κατά τον ίδιο τρόπο⁽²¹⁾.

β) Καθεστώς ενισχύσεων

Στην υπόθεση *Salvat père & fils κ.λπ. κατά Επιτροπής*⁽²²⁾, η Επιτροπή είχε εκδώσει απόφαση χαρακτηρίζουσα ως ασύμβατες με την κοινή αγορά κρατικές ενισχύσεις ορισμένα μέτρα που έλαβαν οι γαλλικές αρχές προκειμένου να χρηματοδοτήσουν σύστημα κλαδικών ενισχύσεων στους αμπελουργούς που παρήγαν οίνο κατωτέρας ποιότητας. Ζήτησε, επίσης, από τη Γαλλική Δημοκρατία να προβεί στην ανάκτηση των ενισχύσεων αυτών, οι οποίες είχαν καταβληθεί παρανόμως.

⁽¹⁹⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Σεπτεμβρίου 2007, [T-375/03](#).

⁽²⁰⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 2007, [T-167/04](#), *Asklepios Kliniken* κατά Επιτροπής.

⁽²¹⁾ Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 18ης Νοεμβρίου 1970, 15/70, *Chevalley* κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 527, και του Πρωτοδικείου της 10ης Μαΐου 2006, [T-395/04](#), *Air One* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-1343.

⁽²²⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Σεπτεμβρίου 2007, [T-136/05](#). Επί του ζητήματος αυτού, βλ. επίσης απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-239/04](#) και [T-323/04](#), *Ιταλία και Brandt Italia* κατά Επιτροπής.

Στηριζόμενο στη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία απόφαση της Επιτροπής περί ανακτήσεως ατομικής ενισχύσεως χορηγηθείσας στο πλαίσιο γενικού συστήματος αφορά ατομικώς τον πραγματικό αποδέκτη της αποφάσεως αυτής⁽²³⁾, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι το γεγονός ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν προσδιορίζει τις επιχειρήσεις που έλαβαν τη συγκεκριμένη ενίσχυση, ότι εφαρμόζεται επί καταστάσεων αντικειμενικώς οριζόμενων και ότι αναπτύσσει έννομες συνέπειες έναντι μιας κατηγορίας προσώπων που προσδιορίζεται κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο δεν συνεπάγεται το απαράδεκτο της προσφυγής. Αντιθέτως, υπογραμμίζοντας ότι τα ποσά των ενισχύσεων διαφέρουν αναλόγως των επιχειρήσεων και ότι, κατά συνέπεια, εξατομικεύονται αναλόγως των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών εκάστης εξ αυτών, το Πρωτοδικείο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μία από τις προσφεύγουσες έχει την ιδιότητα του πραγματικού αποδέκτη ατομικής ενισχύσεως χορηγηθείσας στο πλαίσιο συστήματος κλαδικών ενισχύσεων και της οποίας την ανάκτηση έχει ζητήσει η Επιτροπή. Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά άμεσα και ατομικά την εν λόγω προσφεύγουσα.

5. Διαφορές σχετικές με τα δικαιώματα εκπομπής αερίων θερμοκηπίου

Κατά το 2007 το Πρωτοδικείο επελήφθη μιας νέας κατηγορίας διαφορών σχετικών με προσφυγές ασκούμενες από ιδιώτες κατά πράξεων της Επιτροπής απευθυνομένων στα κράτη μέλη, οι οποίες εκδόθηκαν στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων αερίων θερμοκηπίου, το οποίο καθιέρωσε η οδηγία 2003/87⁽²⁴⁾. Η οδηγία αυτή προβλέπει σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων με σκοπό τον περιορισμό των εκπομπών αυτών, σχετικά με τις οποίες έχει θεσπιστεί ένα σύστημα δικαιωμάτων που παρέχουν τη δυνατότητα στον κάτοχό τους να εκπέμπει συγκεκριμένη ποσότητα αερίων θερμοκηπίου, και τα οποία χορηγούνται βάσει εθνικού σχεδίου κατανομής (στο εξής: ΕΣΚ), το οποίο κοινοποιείται στην Επιτροπή.

Καμία από τις προσφυγές που άσκησαν επιχειρήσεις προς τις οποίες χορηγήθηκαν δικαιώματα κατά των αποφάσεων της Επιτροπής δεν κρίθηκε παραδεκτή, τούτο δε βάσει διαφορετικού εκάστοτε σκεπτικού αναλόγως του είδους της προσβαλλομένης αποφάσεως.

α) Αποφάσεις περί μη προβολής αντιρρήσεων σε κοινοποιηθέν ΕΣΚ

Προβαίνοντας σε γραμματική, συντακτική και τεολογική ερμηνεία της οδηγίας 2003/87, το Πρωτοδικείο έκρινε, με τη διάταξή του στην υπόθεση *EnBW Energie Baden-Württemberg κατά Επιτροπής*⁽²⁵⁾, ότι η οδηγία αυτή παρέχει στην Επιτροπή περιορισμένη μόνο εξουσία απορρίψεως, προβλέποντας μάλιστα ότι έχει τη δυνατότητα να μην κάνει καθόλου χρήση

⁽²³⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Οκτωβρίου 2000, C-15/98 και C-105/99, Ιταλία και Sardegna Lines κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-8855.

⁽²⁴⁾ Οδηγία 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας και την τροποποίηση της οδηγίας 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 275, σ. 32).

⁽²⁵⁾ Διάταξη του Πρωτοδικείου της 30ής Απριλίου 2007, [T-387/04](#).

αυτής της εξουσίας, ιδίως στην περίπτωση κατά την οποία, ελλείψει ρητών αντιρρήσεων εκ μέρους της Επιτροπής εντός της προθεσμίας που προβλέπει η οδηγία, το κοινοποιηθέν ΕΣΚ καθίσταται οριστικό και μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή εκ μέρους του κράτους μέλους. Το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι, στην περίπτωση κατά την οποία η απόφαση ρητώς αποδέχεται ορισμένες πτυχές ενός ΕΣΚ, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως έγκριση, έστω σιωπηρή, του ΕΣΚ στο σύνολό του, οπότε η προσφεύγουσα δεν έχει έννομο συμφέρον να στραφεί κατά των λοιπών πτυχών του ΕΣΚ ⁽²⁶⁾.

Ακολουθώντας παρόμοια συλλογιστική, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε, στη διάταξή του επί της υποθέσεως *US Steel Košice κατά Επιτροπής* ⁽²⁷⁾, ότι η απόφαση της Επιτροπής με την οποία δεν προεβάλτο καμία αντίρρηση κατά του ΕΣΚ της Σλοβακίας δεν είχε ως συνέπεια μια συστατική δικαιωμάτων έγκριση, δεδομένου ότι εκ της φύσεώς τους τα μέτρα που είχε λάβει η Σλοβακία δεν απαιτούσαν μια τέτοια έγκριση. Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν παρήγε δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα δυνάμει να θίξουν τα συμφέροντα της προσφεύγουσας και, κατά συνέπεια, δεν συνιστά πράξη δεκτικής προσφυγής.

Τέλος, με τη διάταξή του επί της υποθέσεως *Cemex UK Cement κατά Επιτροπής* ⁽²⁸⁾, το Πρωτοδικείο έκρινε απαράδεκτη προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως της Επιτροπής, επειδή αυτή δεν αφορούσε ατομικά τον προσφεύγοντα, αποφάσεως με την οποία η Επιτροπή δεν είχε προβάλει αντιρρήσεις στη χορήγηση στην προσφεύγουσα, μέσω του ΕΣΚ, ατομικών δικαιωμάτων τα οποία αυτή θεωρούσε ανεπαρκή και αντίθετα προς την οδηγία, δεδομένου ότι υπεύθυνο για την εφαρμογή του ΕΣΚ και για τη χορήγηση ειδικών δικαιωμάτων σε ατομικές εγκαταστάσεις είναι αποκλειστικώς το Ηνωμένο Βασίλειο.

β) Αποφάσεις περί ασυμβάτου του ΕΣΚ

Με τη διάταξή του επί της υποθέσεως *Fels-Werke κ.λπ. κατά Επιτροπής* ⁽²⁹⁾, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι δεν αφορούσε ατομικά τις προσφεύγουσες η απόφαση της Επιτροπής με την οποία κρίθηκε ασύμβατη μέθοδος χορηγήσεως δικαιωμάτων ευνοϊκή προς τις νέες εγκαταστάσεις, την οποία προέβλεπε το προηγούμενο ΕΣΚ. Πράγματι, η απόφαση αυτή

⁽²⁶⁾ Σημειώνεται ότι το ίδιο ΕΣΚ της Γερμανίας για την περίοδο 2005–2007 αποτέλεσε αντικείμενο της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 7ης Νοεμβρίου 2007 στην υπόθεση T-374/04, Γερμανία κατά Επιτροπής. Με την απόφαση αυτή ακυρώθηκε η απόφαση της Επιτροπής λόγω πλάνης περί το δίκαιο, καθόσον κρίθηκε με αυτήν ασύμβατη με την οδηγία 2003/87 η δυνατότητα εκ των υστέρων προσαρμογών που προέβλεπε το ΕΣΚ προκειμένου να παρασχεθεί στις γερμανικές αρχές η δυνατότητα να περιορίσουν τον αριθμό δικαιωμάτων που χορηγήθηκαν σε συγκεκριμένη εγκατάσταση μεταβιβάζοντας σε ένα αποθεματικό τα αποσυρθέντα δικαιώματα, σε περίπτωση που ο εκμεταλλευόμενος την εγκατάσταση την αντικαθιστούσε με νέα, έχουσα μικρότερη δυνατότητα παραγωγής. Το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι καμία διάταξη της οδηγίας 2003/87 δεν απαγορεύει μεταγενέστερη τροποποίηση του αριθμού των δικαιωμάτων που χορηγήθηκαν ατομικώς και ότι το κράτος μέλος έχει περιθώριο εκτιμήσεως όταν προβαίνει σε προς τα κάτω διορθώσεις.

⁽²⁷⁾ Διάταξη του Πρωτοδικείου της 1ης Οκτωβρίου 2007, [T-489/04](#).

⁽²⁸⁾ Διάταξη του Πρωτοδικείου της 6ης Νοεμβρίου 2007, [T-13/07](#).

⁽²⁹⁾ Διάταξη του Πρωτοδικείου της 11ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-28/07](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναίρεσας, υπόθεση C-503/07 P).

αφορά τις προσφεύγουσες ακριβώς όπως και όλους τους άλλους που εκμεταλλεύονται εγκαταστάσεις και βρίσκονται στην ίδια κατάσταση. Η ύπαρξη απλώς δικαιώματος απορρέοντος από γερμανικό σύστημα που αφορούσε προγενέστερη περίοδο χορηγήσεως δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, το οποίο θα μπορούσε να θέσει υπό αμφισβήτηση η απόφαση, δεν αρκεί προς εξατομίκευση του δικαιούχου αυτού του δικαιώματος στην περίπτωση κατά την οποία το ίδιο δικαίωμα χορηγείται κατ' εφαρμογή γενικού και αφηρημένου κανόνα προς μεγάλο αριθμό επιχειρηματιών αντικειμενικώς οριζόμενων.

Η υπόθεση *US Steel Košice κατά Επιτροπής* ⁽³⁰⁾ αφορούσε την ακύρωση της αποφάσεως με την οποία η Επιτροπή έκρινε ως ασύμβατες με την οδηγία 2003/87 ⁽³¹⁾ ορισμένες πτυχές του ΕΣΚ της Σλοβακίας για την περίοδο 2008–2012 και απαιτούσε τη μείωση του προβλεπόμενου συνολικού αριθμού δικαιωμάτων. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι ούτε η οδηγία αυτή ούτε η προσβαλλόμενη απόφαση είχαν ως αποτέλεσμα την αυτόματη κατανομή του συνολικού αριθμού δικαιωμάτων μεταξύ των επιμέρους εγκαταστάσεων, μέσω συγκεκριμένων ποσοστών δικαιωμάτων παρεχομένων στην προσφεύγουσα και στις λοιπές εγκαταστάσεις. Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αφορά άμεσα την προσφεύγουσα, εφόσον η ενδεχόμενη μείωση των ατομικών της δικαιωμάτων θα προέκυπτε από άσκηση διακριτικής εξουσίας εκ μέρους της Σλοβακικής Κυβερνήσεως, η οποία δεν είναι υποχρεωμένη να περιορίσει τον αριθμό των ατομικών δικαιωμάτων της προσφεύγουσας, αλλά, απλώς, να μην υπερβεί τα όρια του συνολικού αριθμού των προς κατανομή δικαιωμάτων.

Τέλος, με τη διάταξή του επί της υποθέσεως *Drax Power κ.λπ. κατά Επιτροπής* ⁽³²⁾, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ότι η απόφαση με την οποία η Επιτροπή απέρριψε την πρόταση του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας να τροποποιήσει το προσωρινό του ΕΣΚ προκειμένου να αυξήσει τον τελικό συνολικό αριθμό δικαιωμάτων προς κατανομή δεν αφορούσε άμεσα την προσφεύγουσα.

Εφαρμοστέοι επί των επιχειρήσεων κανόνες ανταγωνισμού

1. Νομολογία σχετική με το άρθρο 81 ΕΚ

α) Εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ

Εξετάζοντας τη νομιμότητα αποφάσεως περί εξαιρέσεως, εκδοθείσας κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 17 ⁽³³⁾, που επέβαλλε ορισμένες υποχρεώσεις στον αποδέκτη της, το

⁽³⁰⁾ Διάταξη του Πρωτοδικείου της 1ης Οκτωβρίου 2007, [T-27/07](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναίρεσεως, υπόθεση C-6/08 P).

⁽³¹⁾ Οδηγία 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας και την τροποποίηση της οδηγίας 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 275, σ. 32).

⁽³²⁾ Διάταξη του Πρωτοδικείου της 25ης Ιουνίου 2007, [T-130/06](#).

⁽³³⁾ Κανονισμός του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων [81 ΕΚ] και [82 ΕΚ] (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25).

Πρωτοδικείο αποφάνθηκε, με την απόφασή του *Duales System Deutschland κατά Επιτροπής*⁽³⁴⁾, ότι η δέσμευση που ανέλαβε επιχείρηση στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας ως απάντηση στις ανησυχίες που είχε εκφράσει η Επιτροπή είχε ως αποτέλεσμα να διευκρινιστεί το περιεχόμενο των συμφωνιών που είχαν κοινοποιηθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως αρνητικής πιστοποιήσεως ή απαλλαγής, δυνάμει του άρθρου 81 ΕΚ, δηλώνοντας στην Επιτροπή πώς σκοπεύει η επιχείρηση αυτή να συμπεριφερθεί στο μέλλον. Επομένως, η Επιτροπή καλώς εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση λαμβάνοντας υπόψη τη δέσμευση αυτή και δεν εναπόκειται στο Πρωτοδικείο να εξετάσει τη νομιμότητά της λαμβάνοντας υπόψη ένα στοιχείο το οποίο η προσφεύγουσα δεν προέβαλε κατά τη διοικητική διαδικασία.

Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, επίσης, ότι, στην περίπτωση κατά την οποία εγκαταστάσεις, που ανήκουν σε εταίρους με τους οποίους έχει συμβληθεί μια επιχείρηση την οποία κυρίως αφορά η αίτηση, δημιουργούν για τους ανταγωνιστές της ένα είδος «στενής διόδου», η Επιτροπή μπορεί να επιβάλει στην επιχείρηση αυτή, ως αντιστάθμισμα της απαλλαγής, την από κοινού χρήση, εκ μέρους αυτής και των ανταγωνιστών της, των εγκαταστάσεων αυτών, δεδομένου ότι, αν δεν υπάρξει μια τέτοια χρήση, οι εν λόγω ανταγωνιστές δεν θα έχουν καμία σοβαρή δυνατότητα να εισέλθουν και να παραμείνουν στη συγκεκριμένη αγορά.

β) Μοναδική παράβαση

Το Πρωτοδικείο διευκρίνισε, με την απόφασή του επί της υποθέσεως *BASF και UCB κατά Επιτροπής*⁽³⁵⁾, ότι η έννοια του «ενιαίου σκοπού» προς υποδήλωση μιας μοναδικής και συνεχιζόμενης παραβάσεως δεν μπορεί να προσδιοριστεί με μια γενική αναφορά σε στρέβλωση του ανταγωνισμού στην αγορά ενός συγκεκριμένου προϊόντος, καθόσον ο επηρεασμός του ανταγωνισμού αποτελεί ένα ουσιώδες στοιχείο κάθε πράξεως εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 ΕΚ. Ένας τέτοιος ορισμός της έννοιας του ενιαίου σκοπού υπάρχει κίνδυνος να στερήσει την έννοια της ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως από ένα μέρος της σημασίας της διότι έχει ως συνέπεια ότι πολλές σχετικές με κάποιον οικονομικό τομέα πράξεις απαγορευόμενες από το άρθρο 81 ΕΚ θα πρέπει συστηματικά να εκλαμβάνονται ως στοιχεία που συνιστούν μία ενιαία παράβαση.

Όσον αφορά τις επίμαχες συμπράξεις, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι οι παγκόσμιες και οι ευρωπαϊκές συμφωνίες δεν εφαρμόστηκαν σωρευτικώς, οι επιδιωκόμενοι σκοποί ήταν διαφορετικοί και η επίτευξή τους επιχειρήθηκε με διαφορετικές μεθόδους, καθώς και ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η Ευρωπαίοι παραγωγοί είχαν την πρόθεση να προσχωρήσουν στις παγκόσμιες συμφωνίες προκειμένου να πραγματοποιήσουν αργότερα κατανομή της αγοράς του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου. Επομένως, οι παγκόσμιες και οι ευρωπαϊκές συμφωνίες συνιστούν δύο διαφορετικές παραβάσεις. Κρίνοντας ότι η παράβαση η συνιστάμενη στη συμμετοχή στην παγκόσμια συμφωνία είχε παραγραφεί, το Πρωτοδικείο ακύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση καθόσον με αυτήν επιβαλλόταν πρόστιμο στους προσφεύγοντες λόγω της συμμετοχής τους στη συμφωνία αυτή.

⁽³⁴⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Μαΐου 2007, [T-289/01](#).

⁽³⁵⁾ Αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 2007, [T-101/05](#) και [T-111/05](#).

γ) Πρόστιμα

Από την απόφαση *Prym και Prym Consumer κατά Επιτροπής*⁽³⁶⁾ προκύπτει ότι η Επιτροπή υπέχει υποχρέωση ορισμού της συγκεκριμένης αγοράς σε μια απόφαση που εκδίδεται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 81 ΕΚ μόνον όταν, ελλείψει τέτοιου ορισμού, είναι αδύνατο να καθοριστεί αν η σύμπραξη μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και έχει αντικείμενο ή αποτέλεσμα αντίθετο στον ανταγωνισμό. Στην περίπτωση κατά την οποία η συμφωνία έχει ως αντικείμενο την κατανομή προϊόντων ή γεωγραφικής αγοράς, η Επιτροπή δεν υπέχει την υποχρέωση να ορίσει την αγορά στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 81 ΕΚ. Πάντως, όταν το διατακτικό μιας αποφάσεως δεν περιορίζεται στη διαπίστωση παραβάσεως αλλά επιβάλλει, επίσης, πρόστιμο, είναι κρίσιμες οι διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών που αφορούν την οικεία αγορά. Πράγματι, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων⁽³⁷⁾, κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά πόσον αυτή επηρεάζει την αγορά, σε περίπτωση που αυτό είναι μετρήσιμο, καθώς και η πραγματική οικονομική δυνατότητα των δραστών της παραβάσεως να προκαλέσουν σημαντική ζημία σε άλλους επιχειρηματίες. Η εκτίμηση αυτών των στοιχείων απαιτεί καθορισμό του μεγέθους των αγορών και των μεριδίων αγοράς που κατέχουν οι οικείες επιχειρήσεις.

Εντούτοις, δεδομένου ότι η παράβαση έχει ως αντικείμενο κατανομή των αγορών των προϊόντων και της γεωγραφικής αγοράς, που χαρακτηρίζεται ως «πολύ σοβαρή» από τις κατευθυντήριες γραμμές, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η έλλειψη αιτιολογίας ως προς τα όρια της συγκεκριμένης αγοράς δεν μπορούσε, στην προκειμένη υπόθεση, να έχει ως αποτέλεσμα την κατάργηση ή τον περιορισμό του προστίμου, καθόσον, όπως επισήμανε, η Επιτροπή επέλεξε το ελάχιστο όριο ποσού που προβλέπουν οι κατευθυντήριες γραμμές για μια τέτοια παράβαση.

Με την απόφασή του επί της υποθέσεως *Bolloré κ.λπ. κατά Επιτροπής*⁽³⁸⁾ το Πρωτοδικείο έκανε χρήση της εξουσίας πλήρους δικαιοδοσίας που διαθέτει, όσον αφορά δύο από τις πτυχές της υποθέσεως. Πρώτον, υπενθυμίζοντας ότι, καίτοι το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν έλαβε μέρος σε όλα τα συστατικά στοιχεία της σύμπραξης δεν είναι λυσιτελές μέσο αποδείξεως της παραβάσεως, εντούτοις το στοιχείο αυτό πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως και, ενδεχομένως, της επιμετρήσεως του προστίμου, μείωσε κατά 15 % το επιβληθέν σε μία από τις επιχειρήσεις τελικό πρόστιμο με το σκεπτικό ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι δεν έλαβε υπόψη το στοιχείο αυτό περί της μη συμμετοχής σε πρακτικές καταμερισμού της αγοράς κατά την εκτίμηση όλων των παραμέτρων βάσει των οποίων έγινε η επιμέτρηση του τελικού ποσού του επιβληθέντος σε μία επιχείρηση προστίμου. Δεύτερον, στο πλαίσιο της μειώσεως προστίμου λόγω συνεργασίας, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι καίτοι, αντιθέτως προς την επιχείρηση AWA, η επιχείρηση Mougéot προσκόμισε έγγραφα αφορώντα την επίδικη περίοδο και μολοντί

⁽³⁶⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-30/05](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναιρέσεως, υπόθεση C-534/07 P).

⁽³⁷⁾ Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3).

⁽³⁸⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 26ης Απριλίου 2007, [T-109/02](#), [T-118/02](#), [T-122/02](#), [T-125/02](#), [T-126/02](#), [T-128/02](#), [T-129/02](#), [T-132/02](#) και [T-136/02](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναιρέσεως, υπόθεση C-322/07 P).

σε ορισμένα σημεία οι δηλώσεις της ήταν λεπτομερέστερες, οι πληροφορίες που προσκόμισε η AWA αφορούν μεγαλύτερη χρονική περίοδο και καλύπτουν ευρύτερη γεωγραφική έκταση, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η διάθεση συνεργασίας που επέδειξαν ήταν παρεμφερούς ποιότητας. Για τον λόγο αυτό, χορήγησε στην επιχείρηση AWA την ίδια μείωση με εκείνη της οποίας είχε τύχει η επιχείρηση Mougéot.

Ομοίως, στην προαναφερθείσα απόφαση *BASF και UCB κατά Επιτροπής*, το Πρωτοδικείο, αφού διαπίστωσε ότι είχε παραγραφεί η παράβαση η συνιστάμενη στη συμμετοχή των προσφευγουσών στις παγκόσμιες συμπράξεις, υπολόγισε εκ νέου το ποσό των προστίμων που είχε επιβάλει η Επιτροπή. Όσον αφορά την επιχείρηση BASF, το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι δεν συνιστά συνεργασία εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της ανακοινώσεως περί συνεργασίας του 1996⁽³⁹⁾ το γεγονός ότι μια επιχείρηση θέτει στη διάθεση της Επιτροπής πληροφορίες σχετικά με πράξεις για τις οποίες δεν μπορεί να επιβληθεί πρόστιμο. Δεδομένου ότι τα κυριότερα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η BASF αναφορικά με τη συνεργασία της σχετίζονταν με τις παγκόσμιες συμπράξεις και ότι η σχετική με τις παγκόσμιες αυτές συμπράξεις παράβαση κρίθηκε ότι έχει παραγραφεί, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ότι δεν μπορεί να παρασχεθεί στην επιχείρηση αυτή η μείωση κατά 10 % που της είχε χορηγηθεί λόγω αυτής της συνεργασίας. Το Πρωτοδικείο, αφού έκρινε ότι, λόγω της φύσεως της παραβάσεως, το αρχικό ποσό του προστίμου για τις ευρωπαϊκές συμπράξεις έπρεπε να μείνει ίδιο με εκείνο που είχε καθοριστεί για το σύνολο των συμπράξεων, αποφάνθηκε ότι το γεγονός ότι, όσον αφορά τη BASF, διαπιστώθηκε ότι μία από τις συμπεριφορές που της είχαν προσαφθεί δεν μπορούσε να επισύρει την επιβολή κυρώσεως λόγω της παραγραφής δεν έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσού του προστίμου που της είχε επιβληθεί. Πράγματι, παρά τη μείωση λόγω αυτής της παραγραφής, το τελικό ποσό που καθόρισε το Πρωτοδικείο ανέρχεται σε 35,024 εκατομμύρια ευρώ, δηλαδή υπερβαίνει κατά 54 000 ευρώ το ποσό του προστίμου που είχε επιβάλει η Επιτροπή στη BASF.

Στην απόφαση *Coats Holdings και Coats κατά Επιτροπής*⁽⁴⁰⁾, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η δράση της προσφεύγουσας περιοριζόταν κυρίως στη διευκόλυνση της θέσεως σε ισχύ της συμφωνίας-πλαίσιο της συμπράξεως. Επομένως, εφόσον η δράση της προσομοίαζε περισσότερο προς εκείνη ενός μεσολαβητή παρά προς εκείνη ενός πλήρους μέλους της συμπράξεως, το Πρωτοδικείο έκρινε επιβεβλημένο να μειώσει το ποσό του προστίμου κατά 20 %, λαμβάνοντας υπόψη τις ελαφρυντικές περιστάσεις.

δ) Δυνατότητα καταλογισμού της συνιστώσας παράβαση συμπεριφοράς

Στην απόφαση *Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής*⁽⁴¹⁾, το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι δεν είναι η εκ μέρους της μητρικής παρακίνηση της θυγατρικής της να διαπράξει παράβαση ούτε, κατά μείζονα λόγο, η εμπλοκή της πρώτης στην παράβαση, αλλά το γεγονός ότι

⁽³⁹⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής της 18ης Ιουλίου 1996, σχετικά με τη μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 1996, C 207, σ. 4).

⁽⁴⁰⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-36/05](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναιρέσεως, υπόθεση C-468/07 P).

⁽⁴¹⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 2007, [T-112/05](#).

αυτές αποτελούν μία και μόνη επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ εκείνο το οποίο παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να απευθύνει μια απόφαση επιβάλλουσα πρόστιμα σε μητρική εταιρία ενός ομίλου εταιριών.

Στην ειδική περίπτωση στην οποία μια μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής της που διέπραξε παράβαση, υφίσταται ένα μαχητό τεκμήριο ότι η εν λόγω μητρική εταιρία ασκεί αποφασιστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της. Στη μητρική εταιρία εναπόκειται να ανατρέψει αυτό το κριτήριο υποβάλλοντας στην εκτίμηση του Πρωτοδικείου κάθε στοιχείο σχετικό με τις οργανωτικές, οικονομικές και νομικές σχέσεις μεταξύ της θυγατρικής της και της ίδιας προκειμένου να αποδείξει ότι οι εταιρίες αυτές δεν αποτελούν μία ενιαία οικονομική οντότητα.

2. Νομολογία σχετική με το άρθρο 82 ΕΚ

α) Η απόφαση *Microsoft* κατά *Επιτροπής*

Κατά το υπό εξέταση έτος το Πρωτοδικείο ασχολήθηκε επί μακρόν με την εκδίκαση της υποθέσεως *Microsoft* κατά *Επιτροπής*⁽⁴²⁾, την οποία εξέδωσε το πενταμελές τμήμα και με την οποία απορρίφθηκε ουσιαστικώς η προσφυγή ακυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής⁽⁴³⁾.

Πέραν του προστίμου του ανερχομένου σε 497 εκατομμύρια ευρώ, η Επιτροπή υποχρέωσε τη *Microsoft* να παύσει τις διαπιστωθείσες καταχρήσεις, αφενός, παρέχουσα πληροφοριακά στοιχεία ως προς τη διαλειτουργικότητα που είναι αναγκαία για τις επιχειρήσεις εκείνες που επιθυμούν να αναπτύξουν και να εμπορευθούν λειτουργικά συστήματα για διακομιστές ομάδων εργασίας και, αφετέρου, προσφέροντας στην αγορά το λειτουργικό σύστημα *Windows* για προσωπικούς υπολογιστές πελάτη που δεν είναι εφοδιασμένοι με το λογισμικό *Windows Media Player*. Προκειμένου να διευκολυνθεί η Επιτροπή στο έργο παρακολούθησης της τηρήσεως αυτών των διορθωτικών μέτρων, η απόφαση προέβλεπε ένα μηχανισμό παρακολουθήσεως και τον διορισμό, στο πλαίσιο αυτό, ενός ανεξάρτητου εντολέα.

Το Πρωτοδικείο απέρριψε όλους τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας τους σχετικούς με τις καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσεως που είχε διαπιστώσει η Επιτροπή καθώς και τους σχετικούς με τα διορθωτικά μέτρα και το επιβληθέν πρόστιμο, ακύρωσε όμως τις διατάξεις της αποφάσεως που αφορούσαν τον ανεξάρτητο εντολέα.

Όσον αφορά, πρώτον, την κατάχρηση τη συνιστάμενη στην άρνηση παροχής πληροφοριών σχετικών με τη διαλειτουργικότητα, το Πρωτοδικείο απέρριψε το σύνολο των επιχειρημάτων που προέβαλε η *Microsoft* των στρεφομένων κατά της εννοίας και του βαθμού διαλειτουργικότητας που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή, καθώς και της εσωτερικής λογικής συνέπειας του επιβληθέντος διορθωτικού μέτρου. Ακολούθως, το Πρωτοδικείο

⁽⁴²⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-201/04](#).

⁽⁴³⁾ Απόφαση 2007/53/ΕΚ της Επιτροπής, της 24ης Μαΐου 2004, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 54 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ κατά της *Microsoft Corporation* (υπόθεση COMP/C-3/37.792 — *Microsoft*) (ΕΕ 2007, L 32, σ. 23).

εξέτασε το ζήτημα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και του επαγγελματικού απορρήτου των πρωτοκόλλων επικοινωνίας της Microsoft και των επιμέρους εκφράσεών του. Παραπέμποντας στη νομολογία του Δικαστηρίου⁽⁴⁴⁾, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε ότι μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις η άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος εκ μέρους του κατόχου του δικαιώματος κυριότητας μπορούσε να αποτελέσει κατάχρηση, όταν δηλαδή, πρώτον, η άρνηση αφορά προϊόν ή υπηρεσία απαραίτητα για την άσκηση συγκεκριμένης δραστηριότητας σε παραπλήσια αγορά, δεύτερον, η άρνηση είναι ικανή να αποκλείσει κάθε πραγματικό ανταγωνισμό στην παραπλήσια αυτή αγορά, τρίτον, η άρνηση κωλύει την εμφάνιση ενός νέου προϊόντος για το οποίο υφίσταται δυνητική ζήτηση και, τέλος, η άρνηση αυτή δεν δικαιολογείται αντικειμενικά.

Εξετάζοντας αν συντρέχουν στη συγκεκριμένη υπόθεση οι προϋποθέσεις αυτές, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη κρίνοντας, πρώτον, ότι, για να μπορέσουν να ανταγωνιστούν βιώσιμα τα λειτουργικά συστήματα Windows για διακομιστές ομάδων εργασίας, τα ανταγωνιστικά λειτουργικά συστήματα θα έπρεπε να έχουν τη δυνατότητα διαλειτουργικότητας με τη δομή των Windows επί βάσεως ισότητας με αυτά τα συστήματα Windows, δεύτερον, ότι η εξέλιξη της αγοράς καθιστούσε προφανέστερο τον κίνδυνο εξαλείψεως του ανταγωνισμού από την αγορά των λειτουργικών συστημάτων για διακομιστές ομάδων εργασίας και, τρίτον, ότι η προσαπτόμενη στη Microsoft άρνηση περιόριζε την τεχνική εξέλιξη εις βάρος των καταναλωτών, κατά την έννοια του άρθρου 82, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', ΕΚ, και ότι, κατά συνέπεια, συνέτρεχε, εν προκειμένω, η προϋπόθεση η σχετική με την εμφάνιση νέου προϊόντος. Τέλος, το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι η Microsoft δεν απέδειξε την ύπαρξη αντικειμενικού λόγου που να δικαιολογεί την άρνηση παροχής πληροφοριών σχετικών με την διαλειτουργικότητα αυτή, ούτε απέδειξε επαρκώς ότι η διάδοση των πληροφοριακών αυτών στοιχείων θα είχε σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις επί των προτροπών της για καινοτομίες.

Όσον αφορά, δεύτερον, την κατάχρηση που συνιστά η από κοινού πώληση του λειτουργικού συστήματος Windows για προσωπικούς υπολογιστές πελάτη και του συστήματος Windows Media Player, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η εκ μέρους της Επιτροπής ανάλυση των στοιχείων που συνιστούν την από κοινού πώληση είναι σύμφωνη με το άρθρο 82 ΕΚ και τη νομολογία⁽⁴⁵⁾, υπενθυμίζοντας ότι τα στοιχεία αυτά είναι τα ακόλουθα: πρώτον, το συνδέον και το συνδεόμενο προϊόν αποτελούν δύο διακεκριμένα προϊόντα, δεύτερον, η οικεία επιχείρηση κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά του συνδεόμενου προϊόντος, τρίτον, η επιχείρηση αυτή δεν παρέχει στους καταναλωτές το δικαίωμα επιλογής της αγοράς του συνδεόμενου προϊόντος χωρίς το συνδεόμενο προϊόν και, τέταρτον, η πρακτική αυτή περιορίζει τον ανταγωνισμό.

Όσον αφορά, τρίτον, τον μηχανισμό παρακολουθήσεως και τον διορισμό ανεξάρτητου εντολέα, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι ο κανονισμός 17⁽⁴⁶⁾ δεν παρείχε νομικό έρεισμα για

⁽⁴⁴⁾ Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 1988, 238/87, Volvo, Συλλογή 1988, σ. 6211· της 6ης Απριλίου 1995, C-241/91 P και C-242/91 P, RTE και ITP κατά Επιτροπής, αποκαλούμενη «Magill», Συλλογή 1995, σ. I-743· της 26ης Νοεμβρίου 1998, C-7/97, Bronner, Συλλογή 1998, σ. I-7791, καθώς και της 29ης Απριλίου 2004, C-418/01, IMS Health, Συλλογή 2004, σ. I-5039.

⁽⁴⁵⁾ Βλ., ιδίως, αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1991, T-30/89, Hilti κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. II-1439), και της 6ης Οκτωβρίου 1994, T-83/91, Tetra Pak κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-755).

⁽⁴⁶⁾ Προπαρατεθείς κανονισμός.

την απόφαση και ότι εκδόθηκε καθ' υπέρβαση των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής στον τομέα της έρευνας και της εφαρμογής. Έκρινε, επίσης, ότι, καθιερώνοντας έναν τέτοιο μηχανισμό που παρείχε στον εντολέα, χωρίς χρονικό περιορισμό, την εξουσία προσβάσεως, ανεξαρτήτως της Επιτροπής, στα μέσα αρωγής, στις πληροφορίες, στα έγγραφα, στις εγκαταστάσεις και στο προσωπικό της Microsoft, καθώς και στον «πηγαίο κώδικα» των σχετικών προϊόντων αυτής και παρέχουσα στον εντολέα αυτόν τη δυνατότητα να ενεργεί με δική του πρωτοβουλία ή κατόπιν αιτήσεως τρίτων, η Επιτροπή προχώρησε πέραν της καταστάσεως εκείνης στο πλαίσιο της οποίας διορίζει τον δικό της εξωτερικό πραγματογνώμονα ως σύμβουλό της στο πλαίσιο μιας έρευνας και ότι εκχώρησε εξουσίες που μόνον η ίδια μπορούσε να ασκήσει. Επίσης, η Επιτροπή ενήργησε καθ' υπέρβαση των αρμοδιοτήτων της επιβαρύνουσα τη Microsoft με το κόστος του εντολέα, μολονότι καμία διάταξη του κανονισμού 17 δεν της παρείχε τη δυνατότητα να επιβαρύνει τις επιχειρήσεις με δαπάνες στις οποίες υποβάλλεται η ίδια στο πλαίσιο της παρακολουθήσεως της εκτελέσεως διορθωτικών μέτρων.

Όσον αφορά το επιβληθέν πρόστιμο, το Πρωτοδικείο προσδιόρισε, ιδίως, ότι η υποχρέωση αιτιολογίας δεν συνεπάγεται ούτε την υποχρέωση παροχής αριθμητικών στοιχείων αναφορικά με το ύψος των προστίμων ούτε τη διάκριση, στο πλαίσιο καθορισμού του αρχικού ποσού του προστίμου, μεταξύ των διαπιστωθεισών καταχρήσεων.

β) Αποφάσεις απορρίπτουσες καταγγελίες

Στην προαναφερθείσα απόφαση *Ufex κ.λπ. κατά Επιτροπής*, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε ότι η Επιτροπή, στο πλαίσιο ασκήσεως της διακριτικής της εξουσίας, μπορεί να αποφασίζει να θέσει στο αρχείο μια καταγγελία λόγω ελλείψεως κοινοτικού συμφέροντος⁽⁴⁷⁾, χωρίς όμως να μπορεί να το πράξει στηριζόμενη μόνο στο γεγονός ότι έπαυσαν τέτοιες πρακτικές, παραλείποντας να εξετάσει αν εξακολουθούν να υφίστανται τα αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα και να λάβει υπόψη τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως κατά την εκτίμηση του κοινοτικού συμφέροντος. Μολονότι δεν υφίστανται πλέον τα αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα, εντούτοις η Επιτροπή οφείλει να λάβει υπόψη της τη διάρκεια και τη σοβαρότητα των προβαλλομένων παραβάσεων.

Επίσης, προκειμένου περί της εξετάσεως καταγγελίας εμπίπτουσας στον τομέα συναρμοδιότητας της Επιτροπής και των εθνικών αρχών, το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι ούτε μια θεώρηση βάσει υποκειμενικών κριτηρίων των εθνικών αρχών ή των εθνικών δικαστηρίων σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή είναι καταλληλότερη για την εξέταση του θέματος ούτε η ύπαρξη συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής και της αρμόδιας εθνικής αρχής μπορούν να θεμελιώσουν αποκλειστική αρμοδιότητα της Επιτροπής ή να προκαταλάβουν την απόφαση αυτής σχετικά με την ύπαρξη κοινοτικού συμφέροντος. Επίσης, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να εξετάσει κατά προτεραιότητα μια υπόθεση στην περίπτωση που εθνικό δικαστήριο ανέστειλε την εκδίκαση υποθέσεως αναμένοντας δική της απόφαση.

⁽⁴⁷⁾ Ως προς την έννοια του κοινοτικού συμφέροντος, βλ., επίσης, τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 3ης Ιουλίου 2007, *T-458/04*, *Au lys de France* κατά Επιτροπής, και της 12ης Ιουλίου 2007, *T-229/05*, *AEPI* κατά Επιτροπής (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναιρέσεως, υπόθεση C-425/07 P).

γ) Εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ επί διασταυρούμενων επιδοτήσεων

Στην προαναφερθείσα απόφαση *Ufex κ.λπ. κατά Επιτροπής*, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ότι η χορήγηση σε επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση διασταυρούμενων επιδοτήσεων προερχομένων από τον κλάδο στον οποίο κατέχει εκ του νόμου προβλεπόμενο μονοπώλιο και προοριζόμενων για τη θυγατρική της η οποία λειτουργεί υπό καθεστώς ελεύθερου ανταγωνισμού δεν συνιστά, αυτή καθαυτή, κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως ανεξαρτήτως των πολιτικών που ακολουθούνται στον τομέα που δεν είναι ανοικτός στον ανταγωνισμό και στον τομέα που είναι ανοικτός στον ανταγωνισμό. Πράγματι, το γεγονός και μόνον ότι κάποιο αποκλειστικό δικαίωμα χορηγήθηκε σε μια επιχείρηση προκειμένου να διασφαλιστεί η εκ μέρους της παροχή υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος δεν της απαγορεύει να αποκομίζει κέρδη από τις δραστηριότητες στις οποίες έχει αποκλειστικότητα ούτε αποτελεί πρόσκομμα στο να επεκτείνει τις δραστηριότητές της σε τομείς ανοικτούς στον ανταγωνισμό. Εντούτοις, η απόκτηση συμμετοχής εντός μιας επιχειρήσεως και, κατ' αναλογία, η χορήγηση διασταυρούμενων επιδοτήσεων μπορούν να δημιουργήσουν προβλήματα από πλευράς κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, στην περίπτωση που τα κεφάλαια που χρησιμοποιεί η κατέχουσα το μονοπώλιο επιχείρηση προκύπτουν από τιμές υπερβολικές ή δημιουργούσες δυσμενείς διακρίσεις ή από άλλες καταχρηστικές πρακτικές εντός της αγοράς στην οποία έχει την αποκλειστικότητα. Επομένως, η υποτιμολόγηση, εκ μέρους επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση, των υπηρεσιών που αυτή παρέχει στη θυγατρική της δεν συνιστά, οπωσδήποτε, εμπόδιο για τους ανταγωνιστές, στην περίπτωση που θυγατρική χρησιμοποιεί τις επιδοτήσεις αυτές για να αποκομίσει πολύ σημαντικά κέρδη ή για να καταβάλει υψηλά μερίσματα. Το ίδιο ισχύει όταν η θυγατρική αυτή ευθυγραμμίζει τις τιμές με εκείνες των ανταγωνιστών της και αποκομίζει πολύ σημαντικά κέρδη, καθόσον μια τέτοια ενέργεια δεν επηρεάζει την εκ μέρους του πελάτη επιλογή προμηθευτή.

δ) Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως

Το Πρωτοδικείο έκρινε, στην απόφασή του επί της υποθέσεως *Duales System Deutschland κατά Επιτροπής (Der Grüne Punkt)*⁽⁴⁸⁾, ότι συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως η συμπεριφορά επιχειρήσεως διαχειριζόμενης σύστημα συλλογής και ανακυκλώσεως συσκευασιών το οποίο εκτείνεται σε ολόκληρη την επικράτεια και το οποίο συνίσταται στην καταβολή τέλους εκ μέρους των επιχειρήσεων που προσφεύγουν στο σύστημα αυτό για το σύνολο των συσκευασιών που διατίθενται στη Γερμανία με το λογότυπό της, στην περίπτωση που οι εν λόγω επιχειρήσεις αποδεικνύουν ότι δεν προσφεύγουν στο σύστημα αυτό για μέρος ή για το σύνολο των συγκεκριμένων συσκευασιών. Αυτό, πάντως, δεν αποκλείει το ενδεχόμενο, σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι η συσκευασία που φέρει το λογότυπο της επιχείρησης αυτής συγκεντρώθηκε και ανακυκλώθηκε στο πλαίσιο άλλου συστήματος, να εισπράξει το κατάλληλο τέλος μόνο για τη χρησιμοποίηση του σήματος. Πράγματι, η αναγραφή του λογότυπου αντιστοιχεί με παροχή, καθόσον πληροφορεί τον καταναλωτή ότι έχει τεθεί στη διάθεσή του το σύστημα.

⁽⁴⁸⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Μαΐου 2007, [T-151/01](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναιρέσεως, υπόθεση C-385/07 P).

ε) Επιθετικές τιμές

Στηριζόμενο στην απόφαση *AKZO κατά Επιτροπής* ⁽⁴⁹⁾, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε με την απόφασή του επί της υποθέσεως *France Télécom κατά Επιτροπής* ⁽⁵⁰⁾ ότι υπάρχουν δύο διαφορετικές μέθοδοι αναλύσεως προκειμένου να εξακριβωθεί αν μια επιχείρηση εφάρμοσε επιθετικές τιμές. Οι κατώτερες του μέσου όρου τιμές των κυμαινόμενων εξόδων, τις οποίες εφαρμόζει επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, θεωρούνται πάντα καταχρηστικές, διότι το μόνο συμφέρον που μπορεί να έχει μια επιχείρηση από τέτοιες τιμές είναι ο εξοβελισμός των ανταγωνιστών της, ενώ τιμές κατώτερες του μέσου όρου των συνολικών εξόδων, αλλά ανώτερες του μέσου όρου των κυμαινόμενων εξόδων πρέπει να θεωρούνται καταχρηστικές όταν καθορίζονται στο πλαίσιο σχεδίου σκοπούντος στον εξοβελισμό των ανταγωνιστών. Η πρόθεση εξοβελισμού πρέπει να στηρίζεται σε σοβαρές και συγκλίνουσες ενδείξεις, χωρίς πάντως να απαιτείται απόδειξη των συγκεκριμένων συνεπειών των πρακτικών περί των οποίων πρόκειται.

Προς τούτο, τα έσοδα και τα έξοδα μετά την παράβαση δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη για την εκτίμηση του ποσοστού καλύψεως των εξόδων κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Πράγματι, το άρθρο 82 ΕΚ αφορά τη θέση που κατέχει η οικεία επιχείρηση στην κοινή αγορά κατά τον χρόνο τελέσεως της παραβάσεως. Δεν απαιτείται, πάντως, να αποδειχθεί, συμπληρωματικώς, ότι η οικεία επιχείρηση είχε πράγματι την ευκαιρία να αποκαταστήσει τις απώλειες.

Το Πρωτοδικείο υπογράμμισε, επίσης, ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι το δικαίωμα ευθυγραμμίσεως μιας κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως με τις τιμές του ανταγωνιστή είναι απόλυτο, ιδίως στην περίπτωση κατά την οποία με το δικαίωμα αυτό δικαιολογείται η προσφυγή σε επιθετικές τιμές απαγορευόμενες από τη Συνθήκη. Αν μια επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση δεν μπορεί να στερηθεί το δικαίωμα διασφάλισεως των εμπορικών της συμφερόντων, σε περίπτωση που αυτά απειλούνται, και αν πρέπει να της αναγνωρισθεί, σε λογικό μέτρο, το δικαίωμα να προβαίνει σε ανάλογες ενέργειες, τέτοιες ενέργειες είναι ανεπίτρεπτες όταν αποσκοπούν ακριβώς στην ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσεως και στην κατάχρησή της.

στ) Υποχρεώσεις που αναλαμβάνει κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση

Με την προαναφερθείσα απόφασή του στην υπόθεση *Alrosa κατά Επιτροπής*, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε, για πρώτη φορά, επί της νομιμότητας πράξεως με την οποία κατέστησαν δεσμευτικές οι υποχρεώσεις που πρότείνει να αναλάβει επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, καθώς και επί των συνεπειών αυτής της αποφάσεως επί των τρίτων.

Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι μια τέτοια απόφαση περατώνει τη διαδικασία διαπιστώσεως παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απλή αποδοχή εκ μέρους της Επιτροπής μιας προτάσεως που

⁽⁴⁹⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Ιουλίου 1991, C-62/86 (Συλλογή 1991, σ. I-3359).

⁽⁵⁰⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Ιανουαρίου 2007, T-340/03, Γαλλία κατά Επιτροπής (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναιρέσεως, υπόθεση C-202/07 P).

υποβλήθηκε ελεύθερα από μετέχοντα στις διαπραγματεύσεις, αλλά αποτελεί δεσμευτικό μέτρο το οποίο τερματίζει μια παραβατική κατάσταση, στο πλαίσιο της οποίας η Επιτροπή ασκεί το σύνολο των αρμοδιοτήτων που της απονέμουν τα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ, υπό την επιφύλαξη ότι η υποβολή προτάσεως αναλήψεως υποχρεώσεων εκ μέρους των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων την απαλλάσσει από την υποχρέωση να αποδείξει την ύπαρξη παραβάσεως. Καθιστώντας υποχρεωτική την τήρηση συγκεκριμένης συμπεριφοράς συγκεκριμένης επιχείρησης έναντι των τρίτων, μια εκδοθείσα βάσει του άρθρου 9 του κανονισμού 1/2003 ⁽⁵¹⁾ απόφαση μπορεί εμμέσως να συνεπάγεται έννομα αποτελέσματα *erga omnes* τα οποία δεν θα μπορούσε να επιφέρει καθαυτή η εμπλεκόμενη επιχείρηση. Κατά το Πρωτοδικείο, η Επιτροπή αποτελεί, επομένως, τον αποκλειστικό εκδότη της πράξεως, εφόσον προσδίδει δεσμευτική ισχύ στις προταθείσες από την εμπλεκόμενη επιχείρηση υποχρεώσεις και αναλαμβάνει πλήρως την ευθύνη. Μολονότι η Επιτροπή έχει διακριτική ευχέρεια στην επιλογή που της παρέχει ο κανονισμός 1/2003 να καταστήσει υποχρεωτικές τις υποχρεώσεις που προτείνουν να αναλάβουν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και να εκδώσει απόφαση βάσει του άρθρου 9 αυτού ή να ακολουθήσει την προβλεπόμενη από το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού οδό που απαιτεί τη διαπίστωση της παραβάσεως, εντούτοις δεν υποχρεούται να τηρήσει την αρχή της αναλογικότητας.

Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, προκειμένου περί αποφάσεως της Επιτροπής με την οποία τερματίζεται μια μακρόχρονη εμπορική σχέση μεταξύ δύο επιχειρήσεων που μετέχουν σε συμφωνία δυνάμενη να αποτελέσει κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, η συνάφεια μεταξύ των δύο διαδικασιών που κίνησε η Επιτροπή, βάσει των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ, καθώς και το γεγονός ότι η απόφαση αυτή ρητώς μνημονεύει την αντισυμβαλλόμενη επιχείρηση, χωρίς πάντως να απευθύνεται σε αυτή, έχει ως συνέπεια να αναγνωρισθούν στη δεύτερη, στο πλαίσιο της εκτιμώμενης στο σύνολό της διαδικασίας, τα δικαιώματα που παρέχονται σε μια «εμπλεκόμενη επιχείρηση» κατά την έννοια του κανονισμού 1/2003, μολονότι, *stricto sensu*, δεν αποτελεί τέτοια επιχείρηση στο πλαίσιο της σχετικής με το άρθρο 82 ΕΚ διαδικασίας. Επομένως, η επιχείρηση αυτή έχει δικαίωμα ακρόασης όσον αφορά τις ατομικές υποχρεώσεις τις οποίες η Επιτροπή σκοπεύει να καταστήσει δεσμευτικές και πρέπει να έχει τη δυνατότητα να ασκήσει πλήρως το δικαίωμά της αυτό.

3. Νομολογιακές εξελίξεις στον τομέα του ελέγχου των συγκεντρώσεων

Στην απόφασή του επί της υποθέσεως *Sun Chemical Group* κ.λπ. κατά Επιτροπής ⁽⁵²⁾, το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι οι κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων ⁽⁵³⁾ δεν επιβάλλουν εξέταση σε όλες τις περιπτώσεις όλων των στοιχείων που μνημονεύουν, δεδομένου ότι η Επιτροπή διαθέτει εξουσία εκτιμήσεως που της επιτρέπει να λαμβάνει ή να μη λαμβάνει υπόψη ορισμένα στοιχεία και εφόσον δεν

⁽⁵¹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 [ΕΚ] και 82 [ΕΕ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1).

⁽⁵²⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 9ης Ιουλίου 2007, [T-282/06](#).

⁽⁵³⁾ Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (ΕΕ 2004, C 31, σ. 5).

υποχρεούται να παραθέτει αιτιολογία όσον αφορά την εκτίμηση ορισμένων πτυχών της συγκέντρωσης που θεωρεί προφανώς άσχετες, στερούμενες σημασίας ή σαφώς δευτερεύουσες για την εκτίμηση της συγκεντρώσεως.

Στο πλαίσιο ασκήσεως του δικαστικού του ελέγχου, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στην εξέταση του ζητήματος αν η Επιτροπή έλαβε υπόψη ή αγνόησε στοιχεία που στις κατευθυντήριες γραμμές αναφέρονται ως κρίσιμα για την εκτίμηση των αποτελεσμάτων μιας συγκεντρώσεως, αλλά πρέπει επίσης να εξετάζει αν οι ενδεχόμενες παραλείψεις της Επιτροπής μπορούν να θέσουν εν αμφιβόλω το συμπέρασμά της.

Επίσης, στο πλαίσιο εξετάσεως των επιχειρημάτων της Επιτροπής περί πλεονάζουσας ικανότητας στην αγορά, το Πρωτοδικείο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν είναι απαραίτητο, προκειμένου οι πελάτες μιας οντότητας που προέκυψε από συγκέντρωση να είναι σε θέση να αποτρέψουν ενδεχόμενες συμπεριφορές κατά του ανταγωνισμού της επιχειρήσεως αυτής, να μπορούν να διοχετεύουν όλες τις παραγγελίες τους σε άλλους προμηθευτές. Πράγματι, η δυνατότητά τους να διοχετεύουν ένα σημαντικό μέρος της ζήτησής τους σε άλλους προμηθευτές μπορεί να θεωρηθεί ως απειλή αρκετά μεγάλων απωλειών ικανή να αποτρέψει την εν λόγω οντότητα από τη συνέχιση μιας τέτοιας στρατηγικής.

4. Διαδικασία καταστολής των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό πρακτικών

α) Κατανομή της αρμοδιότητας

Σκοπός του κανονισμού 1/2003 είναι να ενθαρρύνει την περαιτέρω συμμετοχή των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό στην εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων περί ανταγωνισμού, προβλέποντας ένα δίκτυο δημοσίων αρχών που εφαρμόζουν τους κανόνες αυτούς συνεργαζόμενες στενά. Το Πρωτοδικείο υπογράμμισε, σχετικώς, στις προαναφερθείσες αποφάσεις του *France Télécom κατά Επιτροπής*, ότι, παρά ταύτα, ο κανονισμός 1/2003 δεν θίγει τον προεξάρχοντα ρόλο της Επιτροπής όσον αφορά τον εντοπισμό των παραβάσεων. Καίτοι το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού προβλέπει τον γενικό κανόνα ότι η Επιτροπή και οι εθνικές αρχές οφείλουν να συνεργάζονται στενά, εντούτοις δεν επιβάλλει στην Επιτροπή την υποχρέωση να απέχει από την πραγματοποίηση ελέγχου σε σχέση με υπόθεση που εξετάζεται παράλληλα και από την εθνική αρχή ανταγωνισμού. Επίσης, από τη διάταξη αυτή δεν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι, από τη στιγμή που μια εθνική αρχή ανταγωνισμού έχει κινήσει διαδικασία έρευνας για συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, η Επιτροπή δεν έχει τη δυνατότητα να επιληφθεί της οικείας υποθέσεως ή να εκδηλώσει, τουλάχιστον σε προκαταρκτικό στάδιο, ενδιαφέρον για αυτήν. Αντιθέτως, η απαίτηση συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής και των εθνικών αρχών, που επιβάλλει η εν λόγω διάταξη, συνεπάγεται ότι οι εθνικές αρχές μπορούν, τουλάχιστον κατά τα προκαταρκτικά στάδια των υποθέσεων, να εργάζονται παραλλήλως.

Εξάλλου, το άρθρο 11, παράγραφος 6, του κανονισμού 1/2003 προβλέπει ότι, υπό την προϋπόθεση προηγούμενης διαβουλεύσεως της Επιτροπής με την οικεία εθνική αρχή, η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να κινήσει διαδικασία με σκοπό την έκδοση αποφάσεως,

ακόμη και αν η εθνική αρχή ανταγωνισμού έχει επιληφθεί μιας υποθέσεως. Κατά μείζονα λόγο, ο κανονισμός 1/2003 δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι σε μια τέτοια περίπτωση απαγορεύει στην Επιτροπή να αποφασίσει την πραγματοποίηση ελέγχου, ο οποίος αποτελεί προπαρασκευαστική πράξη για την εξέταση επί της ουσίας μιας υποθέσεως και δεν συνεπάγεται την επίσημη κίνηση της διαδικασίας.

β) Απόρρητο της επικοινωνίας μεταξύ δικηγόρων και πελατών

Στην προαναφερθείσα απόφαση *Akzo Nobel Chemicals και Akcros Chemicals κατά Επιτροπής*, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε επί της εκτάσεως της αρχής που διατύπωσε το Δικαστήριο στην απόφαση *AM & S κατά Επιτροπής*⁽⁵⁴⁾, κατά την οποία η Επιτροπή οφείλει να ασκεί τις εξουσίες που της έχουν ανατεθεί στον τομέα της έρευνας για τον εντοπισμό παραβάσεων του δικαίου περί ανταγωνισμού, τηρώντας, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, το απόρρητο των επικοινωνιών μεταξύ δικηγόρων και πελατών.

Όσον αφορά τη διαδικασία ελέγχου που πρέπει να τηρηθεί, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι μια επιχείρηση μπορεί να αρνηθεί στους υπαλλήλους της Επιτροπής να λάβουν γνώση, έστω και συνοπτικά, εγγράφων για τα οποία υποστηρίζει ότι προστατεύονται από το απόρρητο, εφόσον βεβαίως η επιχείρηση θεωρεί ότι μια τέτοια συνοπτική εξέταση είναι αδύνατη χωρίς να αποκαλυφθεί το περιεχόμενο και ότι εκθέτει, κατά τρόπο αιτιολογημένο, την άποψή της αυτή στους υπαλλήλους της Επιτροπής. Αν η Επιτροπή φρονεί ότι τα στοιχεία που παρέχει η επιχείρηση δεν είναι ικανά να αποδείξουν τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των εν λόγω εγγράφων, οι υπάλληλοί της μπορούν να θέσουν ένα αντίγραφο του σχετικού εγγράφου σε σφραγισμένο φάκελο και να τον συναποκομίσουν, ενόψει της μεταγενέστερης επιλύσεως της διαφοράς. Κατά το Πρωτοδικείο, η διαδικασία αυτή αίρει τους κινδύνους παραβίασεως της αρχής της προστασίας του απορρήτου των επικοινωνιών μεταξύ δικηγόρων και πελατών, παρέχοντας στην Επιτροπή τη δυνατότητα να διατηρήσει κάποιον έλεγχο επί των εγγράφων χωρίς κίνδυνο μεταγενέστερης εξαφανίσεως ή αλλοιώσεως αυτών.

Όσον αφορά τον τύπο των προστατευομένων εγγράφων, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι τα εσωτερικά έγγραφα μιας επιχείρησης, ακόμη και αν δεν έχουν ανταλλαγή με τον δικηγόρο ή δεν έχουν καταρτισθεί για να διαβιβαστούν αυτούσια στον δικηγόρο, μπορούν ωστόσο να καλύπτονται από το απόρρητο της επικοινωνίας μεταξύ δικηγόρων και πελατών, εφόσον καταρτίστηκαν αποκλειστικά με σκοπό να ζητηθεί νομική συμβουλή από δικηγόρο, στο πλαίσιο της ασκήσεως των δικαιωμάτων άμυνας. Αντιθέτως, το απλό γεγονός ότι ένα έγγραφο υπήρξε αντικείμενο συζητήσεων με δικηγόρο δεν αρκεί για να τύχει αυτής της προστασίας. Το Πρωτοδικείο επισήμανε, επίσης, ότι το γεγονός ότι ένα έγγραφο καταρτίστηκε στο πλαίσιο προγράμματος προσαρμογής με το δίκαιο του ανταγωνισμού δεν αρκεί, αφ' εαυτού, να καταστήσει προστατευτέο το έγγραφο. Πράγματι, τα προγράμματα αυτά, λόγω του εύρους τους, περιλαμβάνουν στόχους και περιέχουν πληροφορίες οι οποίες συχνά υπερβαίνουν κατά πολύ την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας.

Το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε, επίσης, ότι, μολονότι η ειδική αναγνώριση του ρόλου του νομικού της επιχείρησης και η προστασία του απορρήτου των επικοινωνιών μαζί του

⁽⁵⁴⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Μαΐου 1982, 155/79 (Συλλογή 1982, σ. 1575).

είναι περισσότερο διαδεδομένες σήμερα παρά κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως AM & S, ωστόσο δεν διαπιστώνονται ως προς το ζήτημα αυτό ενιαίες ή σαφώς πλειοψηφικές τάσεις στα δίκαια των κρατών μελών. Επομένως, δεν πρέπει να θιγεί η επιλογή στην οποία προέβη το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφασή του να μην περιλάβει μεταξύ των προστατευόμενων επικοινωνιών την επικοινωνία μεταξύ των επιχειρήσεων και των συμβούλων που συνδέονται μαζί τους με σχέση εργασίας.

γ) Η αρχή της αναλογικότητας

Με την απόφαση επί της υποθέσεως *CB κατά Επιτροπής* ⁽⁵⁵⁾ διευκρινίστηκαν οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες η Επιτροπή μπορεί να διατάξει, με απόφασή της, ελέγχους, στους οποίους οφείλουν να υποβληθούν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων, δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 (στο εξής δε, του άρθρου 20, παράγραφος 4, του κανονισμού 1/2003).

Η προσφεύγουσα, ένωση οικονομικού συμφέροντος του γαλλικού δικαίου την οποία συνέστησαν τα κυριότερα πιστωτικά ιδρύματα της Γαλλίας προς διασφάλιση της διαλειτουργικότητας των συστημάτων πληρωμής με τραπεζική κάρτα, υποστήριξαν ότι η απόφαση με την οποία διατάχθηκε υποχρεωτικός έλεγχός τους συνιστούσε παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, καθόσον ο έλεγχος αυτός δεν αποτελούσε το αναγκαίο και πρόσφορο μέσο για την άντληση των πληροφοριών που επιθυμούσε η Επιτροπή. Το Πρωτοδικείο απέρριψε τον ισχυρισμό αυτό υπενθυμίζοντας ότι η επιλογή εκ μέρους της Επιτροπής μιας από τις δυνατότητες που διαθέτει για την άντληση πληροφοριών δεν εξαρτάται από περιστάσεις όπως η ιδιαίτερη βαρύτητα της καταστάσεως, το εξαιρετικά επείγον ή η ανάγκη απόλυτης διακριτικότητας, αλλά από τις ανάγκες της εφαρμογής ενός πρόσφορου μέτρου για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, λαμβανομένων υπόψη των ιδιοτεροτήτων της συγκεκριμένης υποθέσεως. Το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι η προσβαλλόμενη στη συγκεκριμένη υπόθεση απόφαση αποσκοπούσε στην άντληση πληροφοριών σχετικά με την εικαζόμενη πρόθεση ορισμένων μεγάλων γαλλικών τραπεζών να αποκλείσουν την είσοδο δυνητικών ανταγωνιστών στη γαλλική αγορά εκδόσεως τραπεζικών καρτών πληρωμής, καθώς και την ανταλλαγή απορρήτων εμπορικών πληροφοριακών στοιχείων τα οποία η Επιτροπή πίστευε ότι θα μπορούσε να ανεύρει στα γραφεία της προσφεύγουσας. Λαμβάνοντας υπόψη τόσο τη φύση των πληροφοριακών στοιχείων που αναζητούσε η Επιτροπή όσο και τον ρόλο των τραπεζών στη δομή της ενώσεως αυτής, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η επιλογή της Επιτροπής δεν έθιγε την αρχή της αναλογικότητας, δεδομένου ότι αυτή δεν θα μπορούσε να αποκτήσει κατ' άλλον τρόπο τις πληροφορίες αυτές παρά μόνο με την έκδοση αποφάσεως διατάσσουσας τη διεξαγωγή ελέγχου.

δ) Δημοσίευση των αποφάσεων της Επιτροπής και τεκμήριο αθωότητας

Στην προαναφερθείσα απόφαση *Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse κατά Επιτροπής*, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε περαιτέρω τις αρχές που είχε διατυπώσει στην απόφασή του

⁽⁵⁵⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Ιουλίου 2007, T-266/03.

Bank Austria Creditanstalt κατά Επιτροπής⁽⁵⁶⁾, αναφορικά με την εξουσία της Επιτροπής να δημοσιεύει τις αποφάσεις της και την τήρηση του επαγγελματικού απορρήτου, διευκρινίζοντας ότι οι έννοιες αυτές πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της αρχής του τεκμηρίου αθωότητας.

Επικαλούμενη ακριβώς αυτή την αρχή, η προσφεύγουσα υποστήριζε ότι η δημοσίευση της αποφάσεως υπεροξειδίων ήταν παράνομη, καθόσον περιελάμβανε διαπιστώσεις περί προβαλλόμενης παράνομης συμπεριφοράς της. Το Πρωτοδικείο επισήμανε, σχετικώς, ότι, μολονότι, σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση Bank Austria Creditanstalt κατά Επιτροπής, το συμφέρον μιας επιχειρήσεως να μη δημοσιοποιηθούν λεπτομέρειες παραβατικής συμπεριφοράς που της προσάπτεται δεν τυγχάνει ιδιαίτερης προστασίας, εντούτοις η εφαρμογή αυτής της νομολογίας προϋποθέτει η σχετική διαπίστωση να περιλαμβάνεται στο διατακτικό της αποφάσεως, καθόσον το στοιχείο αυτό είναι απαραίτητο για να μπορέσει η επιχείρηση αυτή να αμφισβητήσει την νομιμότητα της αποφάσεως αυτής ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού οργάνου. Η απόφαση υπεροξειδία δεν πληροί την προϋπόθεση αυτή έναντι της προσφεύγουσας και, επομένως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι οι σχετικές με αυτή διαπιστώσεις δεν έχουν νομική ισχύ και δεν μπορούν να δημοσιοποιηθούν. Πράγματι, μια τέτοια κατάσταση αντίκειται στην αρχή του τεκμηρίου αθωότητας και συνιστά προσβολή της αρχής της προστασίας του επαγγελματικού απορρήτου που επιβάλλουν τη διασφάλιση της προστασίας της φήμης και της αξιοπρέπειας της προσφεύγουσας.

Κρατικές ενισχύσεις

1. Ουσιαστικοί κανόνες

α) Στοιχεία που συνιστούν μια κρατική ενίσχυση

Το ζήτημα των κριτηρίων βάσει των οποίων μπορεί ένα μέτρο να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση αποτέλεσε αντικείμενο πολλών αποφάσεων του Πρωτοδικείου κατά τη διάρκεια του υπό εξέταση έτους. Αξίζει ιδιαίτερας επισημάνσεως η απόφαση επί της υποθέσεως *Ολυμπιακή Αεροπορία Υπηρεσίες κατά Επιτροπής*⁽⁵⁷⁾, με την οποία το Πρωτοδικείο ακύρωσε μερικώς απόφαση της Επιτροπής διατάσσουσα, μεταξύ άλλων, την επιστροφή κρατικής ενισχύσεως η οποία συνίστατο στην εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας ανοχή της μη καταβολής του φόρου προστιθέμενης αξίας (στο εξής: ΦΠΑ) επί των καυσίμων και των ανταλλακτικών των αεροσκαφών. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η Επιτροπή παρέλειψε να εξετάσει αν αυτή η μη καταβολή ΦΠΑ συνεπαγόταν πραγματικό οικονομικό πλεονέκτημα, δυνάμενο να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση. Δεδομένου ότι ο ΦΠΑ είναι, κατ' αρχήν, ουδέτερος από απόψεως ανταγωνισμού καθόσον αφαιρείται άμεσα ως φόρος επί των εισροών είτε επιστρέφεται εντός σύντομου χρονικού διαστήματος, το μόνο όφελος που θα μπορούσε να αποκομίσει η προσφεύγουσα ήταν καθαρώς ταμειακού χαρακτήρα προκύπτον από την προσωρινή εκταμίευση του φόρου εισροών. Κατά συνέπεια, το

⁽⁵⁶⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Μαΐου 2006, T-198/03 (Συλλογή 2006, σ. II-1429).

⁽⁵⁷⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, T-68/03.

Πρωτοδικείο έκρινε ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η μη καταβολή του ΦΠΑ δεν αποτελούσε, κατ' αρχήν επαρκές στοιχείο δυνάμενο να στηρίξει την υπόθεση ότι η προσφεύγουσα είχε αποκομίσει όφελος κατά την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ.

Στην απόφασή του επί της υποθέσεως *Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής*⁽⁵⁸⁾, το Πρωτοδικείο επιβεβαίωσε την απόφαση της Επιτροπής περί μη υπάρξεως κρατικής ενισχύσεως λόγω ελλείψεως επιλεκτικού πλεονεκτήματος παρεχόμενου σε ορισμένους επιχειρηματίες με νομοθετικό μέτρο το οποίο προέβλεπε μείωση των τελών που όφειλαν αυτοί να καταβάλουν για τη χορήγηση αδειών του UMTS (Universal Mobile Telecommunications System) στο πλαίσιο ευθυγραμμίσεως των όρων χορηγήσεως των αδειών. Πράγματι, η προκύπτουσα μείωση των κρατικών εσόδων δεν αποτελεί επαρκές στοιχείο που να θεμελιώνει την ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως, δεδομένου ότι αυτή ήταν αναπόφευκτη ως εκ της όλης οικονομίας του συστήματος της κοινοτικής πλαισιώσεως των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών το οποίο στηρίζεται στην ίση μεταχείριση των επιχειρηματιών όσον αφορά τη χορήγηση αδειών και τον καθορισμό του ύψους των τελών. Το Πρωτοδικείο υπογράμμισε, επίσης, ότι οι ενδιαφερόμενοι δεν μπόρεσαν, εν προκειμένω, να αποκομίσουν το δυνητικό πλεονέκτημα που παρέχει ο προγενέστερος χρόνος χορηγήσεως των αδειών στους πρώτους επιχειρηματίες, λόγω της καθυστέρήσεως που σημειώθηκε στην ανάπτυξη των δικτύων UMTS.

β) Υποχρέωση αιτιολογήσεως

Με την απόφαση στην υπόθεση *Ιρλανδία κ.λπ. κατά Επιτροπής*⁽⁵⁹⁾, το Πρωτοδικείο ακύρωσε απόφαση της Επιτροπής περί απαλλαγής από τον ειδικό φόρο καταναλώσεως των ορυκτελαίων που χρησιμοποιούνται ως καύσιμο για την παραγωγή αλουμίνιας σε ορισμένες περιφέρειες της Ιρλανδίας, της Γαλλίας και της Ιταλίας, διαπιστώνοντας αυτεπαγγέλτως έλλειψη αιτιολογίας σχετικής με τον μη χαρακτηρισμό του μέτρου αυτού ως «υφιστάμενης ενισχύσεως», κατά τα οριζόμενα στον κανονισμό 659/1999⁽⁶⁰⁾. Κατά το άρθρο 1, στοιχείο β', σημείο ν, του εν λόγω κανονισμού, θεωρείται ως υφιστάμενη κάθε ενίσχυση ως προς την οποία μπορεί να αποδειχθεί ότι όταν τέθηκε σε ισχύ δεν αποτελούσε ενίσχυση, αλλά στη συνέχεια απέκτησε τον χαρακτήρα ενισχύσεως λόγω της εξελίξεως της κοινής αγοράς, καίτοι δεν μεταβλήθηκε από το οικείο κράτος μέλος. Το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας που διέπουν τους ειδικούς φόρους καταναλώσεως, οι επίμαχες απαλλαγές έτυχαν εγκρίσεως και παρατάσεως της ισχύος τους με σειρά αποφάσεων του Συμβουλίου εκδοθεισών κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ότι η Επιτροπή, στην απόφασή της με την οποία απέκλεισε τον χαρακτηρισμό των ενισχύσεων αυτών ως υφισταμένων, δυνάμει της προαναφερθείσας διατάξεως του κανονισμού 659/1999, δεν μπορούσε να περιοριστεί στο να αναφέρει απλώς ότι η διάταξη αυτή δεν είχε εφαρμογή στη συγκεκριμένη υπόθεση.

⁽⁵⁸⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 4ης Ιουλίου 2007, [T-475/04](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναιρέσεως, υπόθεση C-431/07 P).

⁽⁵⁹⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 2007, [T-50/06](#), [T-56/06](#), [T-60/06](#), [T-62/06](#) και [T-69/06](#).

⁽⁶⁰⁾ Κανονισμός (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88 ΕΚ] (ΕΕ L 83, σ. 1).

Με την προαναφερθείσα απόφαση *Salvat père et fils* κ.λπ. κατά Επιτροπής, διευκρινίστηκε η νομολογία του Πρωτοδικείου η σχετική με την ύπαρξη αιτιολογίας των αποφάσεων που εκδίδει η Επιτροπή σε περιπτώσεις μέτρων τα οποία αυτή θεωρεί ως αποτελούντα κρατική ενίσχυση κατ' εφαρμογήν του άρθρου 87 ΕΚ. Στην απόφαση αυτή, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε ότι η σφαιρική εξέταση των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου 87 ΕΚ που περιέχεται σε απόφαση της Επιτροπής δεν μπορεί να θεωρηθεί, αυτή καθεαυτή, ως αντίθετη προς την υποχρέωση αιτιολογήσεως, κατά μείζονα λόγο διότι τα μέτρα περί των οποίων πρόκειται εντάσσονται στο πλαίσιο της ίδιας δράσεως.

Αντιθέτως, στην απόφαση *Département du Loiret κατά Επιτροπής*⁽⁶¹⁾, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ανεπάρκεια της αιτιολογίας μιας αποφάσεως της Επιτροπής με την οποία κρίθηκε ασύμβατη με την κοινή αγορά μια κρατική ενίσχυση καταβληθείσα παρανόμως σε επιχείρηση, υπό μορφή παραχωρήσεως, σε προνομιακή τιμή, διευθετημένου οικοπέδου. Το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι η απόφαση αυτή δεν περιελάμβανε τα απαραίτητα πληροφοριακά στοιχεία ως προς τον τρόπο υπολογισμού της προς ανάπτυξη ενισχύσεως, ιδίως ως προς την εφαρμογή σύνθετου επιτοκίου προκειμένου να αναπροσαρμοστεί η αρχική αξία της επιδοτήσεως.

γ) Ανάκτηση

Δυνάμει της νομολογίας της σχετικής με το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999, η Επιτροπή μπορεί να εκδίδει απόφαση βάσει των πληροφοριακών στοιχείων που έχει στη διάθεσή της όταν πρόκειται για κράτος μέλος το οποίο δεν τηρεί την υποχρέωση συνεργασίας που υπέχει και δεν της παρέχει τις πληροφορίες που ζήτησε προκειμένου να εξετάσει αν μια ενίσχυση συμβιβάζεται με την κοινή αγορά. Στην απόφαση *MTU Friedrichshafen κατά Επιτροπής*⁽⁶²⁾, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ότι, μολονότι το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα, υπό την επιφύλαξη τηρήσεως των προβλεπόμενων διαδικαστικών απαιτήσεων, να λάβει απόφαση με την οποία να διαπιστώνει την ασυμβατότητα της ενισχύσεως βάσει των πληροφοριακών στοιχείων που διαθέτει και να διατάξει, ενδεχομένως, το οικείο κράτος μέλος να ανακτήσει την ενίσχυση από τους δικαιούχους, εντούτοις δεν της παρέχει τη δυνατότητα να επιβάλει, έστω αλληλεγγύως, σε συγκεκριμένη επιχείρηση υποχρέωση ανακτήσεως ορισμένου μέρους του ποσού ενισχύσεως που κηρύχθηκε ασύμβατη και καταβλήθηκε παρανόμως, στην περίπτωση κατά την οποία η μεταφορά κρατικών πόρων της οποίας επωφελήθηκε η εν λόγω επιχείρηση είναι υποθετική.

Το Πρωτοδικείο υπογράμμισε, στην απόφαση επί της υποθέσεως *Scott κατά Επιτροπής*⁽⁶³⁾, ότι σκοπός της επιστροφής παρανόμως χορηγηθείσας ενισχύσεως δεν είναι η επιβολή κυρώσεως μη προβλεπόμενης από το κοινοτικό δίκαιο, αλλά η απώλεια εκ μέρους του

⁽⁶¹⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Μαρτίου 2007, [T-369/00](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναίρέσεως, υπόθεση C-295/07 P).

⁽⁶²⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-196/02](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναίρέσεως, υπόθεση C-520/07 P).

⁽⁶³⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Μαρτίου 2007, [T-366/00](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναίρέσεως, υπόθεση C-290/07 P).

επωφεληθέντος από την ενίσχυση του πλεονεκτήματος το οποίο απολάμβανε στην αγορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές του και η αποκατάσταση των πραγμάτων στην προ της καταβολής της εν λόγω ενισχύσεως κατάσταση. Επομένως, η Επιτροπή δεν μπορεί, για λόγους επιείκειας προς τον δικαιούχο, να διατάξει την επιστροφή ποσού μικρότερου από την αξία της ληφθείσας ενισχύσεως, ούτε προς εκδήλωση της αποδοκιμασίας της για τη σοβαρότητα της παράνομης πράξεως να διατάξει την επιστροφή ποσού μεγαλύτερου αυτής της αξίας.

δ) Διαχρονική εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου

Με την απόφασή του επί της υποθέσεως *Freistaat Sachsen κατά Επιτροπής* ⁽⁶⁴⁾, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε επί προσφυγής ακυρώσεως αποφάσεως της Επιτροπής σχετικής με σύστημα ενισχύσεων που θέσπισαν οι αρχές του ομόσπονδου κράτους της Σαξωνίας υπέρ μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Το Πρωτοδικείο δέχθηκε το βάσιμο των λόγων του προσφεύγοντος κατά τους οποίους η Επιτροπή όφειλε να εξετάσει αυτό το σύστημα ενισχύσεων υπό το πρίσμα των ισχυουσών κατά τον χρόνο της κοινοποίησης διατάξεων και όχι βάσει των διατάξεων που θεσπίστηκαν μεταγενεστέρως. Διαπιστώνοντας, επίσης, την πληρότητα της αρχικής κοινοποίησης της ενισχύσεως, η οποία πραγματοποιήθηκε πριν τεθεί σε ισχύ ο τελευταίος αυτός κανονισμός, το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι η εφαρμογή ενός νέου κανόνα σχετικού με τη συμβατότητα κρατικών ενισχύσεων προς ενίσχυση κοινοποιηθείσα πριν από την έναρξη ισχύος του δεν επιτρέπεται εκτός αν από το γράμμα, τον σκοπό και την οικονομία της νέας κανονιστικής ρυθμίσεως προκύπτει ότι έχει αναδρομική ισχύ και, ενδεχομένως, δεν θίγεται η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των ενδιαφερομένων.

2. Διαδικαστικοί κανόνες

Με την προαναφερθείσα απόφαση *Scott κατά Επιτροπής*, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε ότι, μολονότι καμία διάταξη του άρθρου 88 ΕΚ περί διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων δεν επιφυλάσσει ιδιαίτερο ρόλο στον δικαιούχο της ενισχύσεως, αυτός δε δεν έχει την ιδιότητα του μετέχοντος στη διαδικασία αυτή, η Επιτροπή οφείλει, ως εκ της υποχρεώσεώς της να εξετάζει επιμελώς και αμερολήπτως την υπόθεση, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να λαμβάνει υπόψη της παρατηρήσεις του δικαιούχου που υποβλήθηκαν μετά την εκπνοή της προθεσμίας που είχε ταχθεί στους ενδιαφερομένους με την απόφαση περί κινήσεως της επίσημης διαδικασίας ελέγχου.

Με την απόφασή του αυτή το Πρωτοδικείο διευκρίνισε, επίσης, τη νομολογία του κατά την οποία η νομιμότητα αποφάσεως της Επιτροπής στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων εκτιμάται με βάση τα στοιχεία που είχε υπόψη της η Επιτροπή κατά τον χρόνο που εξέδωσε την απόφαση αυτή, ώστε ο προσφεύγων να μην μπορεί να προβάλλει ισχυρισμούς σχετικούς με πραγματικά περιστατικά τα οποία δεν ε γνώριζε η Επιτροπή και τα οποία δεν προβλήθηκαν στο πλαίσιο αυτής της επίσημης διαδικασίας ελέγχου. Το Πρωτοδικείο διευκρίνισε ότι από τη νομολογία αυτή δεν προκύπτει ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που

⁽⁶⁴⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 3ης Μαΐου 2007, [T-357/02](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναίρεσεως, υπόθεση C-334/07 P).

προέβαλε ο δικαιούχος ενισχύσεως στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη για την εκτίμηση της νομιμότητας της αποφάσεως αν έχουν εγκύρως τεθεί υπόψη της Επιτροπής στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας που προηγήθηκε της εκδόσεως της αποφάσεως και αν αυτή αδικαιολογήτως δεν τα έλαβε υπόψη της.

Στην απόφαση επί της υποθέσεως *Tirrenia di Navigazione* κ.λπ. κατά Επιτροπής⁽⁶⁵⁾, οι προσφεύγοντες ζητούσαν την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής να κινήσει την επίσημη διαδικασία ελέγχου σχετικά με κρατική ενίσχυση χορηγηθείσα στις ιταλικές ναυτιλιακές επιχειρήσεις. Επειδή τα κυριότερα ζητήματα είχαν ήδη επιλυθεί από το Δικαστήριο σε μια συναφή υπόθεση⁽⁶⁶⁾, το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι σ' αυτό εναπόκειται να εξετάσει αν η λύση την οποία έδωσε το Δικαστήριο μπορεί να μεταφερθεί στη συγκεκριμένη υπόθεση καθόσον τα επιχειρήματα που προέβαν οι προσφεύγοντες διαφέρουν από εκείνα που είχαν προβληθεί ενώπιον του Δικαστηρίου και εφόσον οι προσφεύγουσες ενώπιον του Πρωτοδικείου δεν είχαν τη δυνατότητα να αναπτύξουν τη γνώμη τους ενώπιον του Δικαστηρίου, δεδομένου ότι σε διαφορά τέτοιας φύσεως δεν επιτρέπεται η παρέμβαση ιδιωτών ενώπιον του Δικαστηρίου.

Επίσης, στηριζόμενο στη νομολογία του Δικαστηρίου τη σχετική με το περιεχόμενο της απαγορεύσεως να αποφαίνεται *ultra petita*⁽⁶⁷⁾, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, σε περίπτωση κατά την οποία το καθού θεσμικό όργανο παραλείπει να προβάλει νομικό επιχείρημα το οποίο θα μπορούσε να είχε στηρίξει τη νομιμότητα της προσβαλλομένης πράξεως, απόκειται στον κοινοτικό δικαστή να λάβει υπόψη του ένα τέτοιο νομικό επιχείρημα προκειμένου να μην ακυρώσει πράξη νόμιμη. Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο αυτεπαγγέλτως έλαβε υπόψη του το επιχείρημα ότι τρίτοι ενδιαφερόμενοι δεν μπορούν να ζητήσουν την ακύρωση της αποφάσεως βάσει στοιχείων τα οποία δεν είχαν υποβληθεί στην Επιτροπή εκ μέρους των εθνικών αρχών κατά το στάδιο της προκαταρκτικής διαδικασίας, απορρίπτοντας την προσφυγή.

Εκπνοή της Συνθήκης ΕΚΑΧ

Με σειρά αποφάσεων⁽⁶⁸⁾ που εκδόθηκαν κατά το υπό εξέταση έτος διευκρινίστηκαν οι συνέπειες της εκπνοής της Συνθήκης ΕΚΑΧ όσον αφορά την αρμοδιότητα της Επιτροπής να διαπιστώνει παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού στους τομείς που υπόκειντο στην εν λόγω Συνθήκη.

Το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι το γεγονός ότι οι κανόνες της Συνθήκης ΕΚ διαδέχθηκαν εκείνους της Συνθήκης ΕΚΑΧ εντάσσεται στο πλαίσιο της ενότητας και της συνέχειας της

⁽⁶⁵⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Ιουνίου 2007, [T-246/99](#).

⁽⁶⁶⁾ Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 9ης Οκτωβρίου 2001 και της 10ης Μαΐου 2005, C-400/99, Ιταλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. I-7303, και Συλλογή 2005, σ. I-3657, αντιστοίχως).

⁽⁶⁷⁾ Διάταξη του Δικαστηρίου της 13ης Ιουνίου 2006, C-172/05 P, Mancini κατά Επιτροπής.

⁽⁶⁸⁾ Αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-25/04](#), González y Díez κατά Επιτροπής, και της 25ης Οκτωβρίου 2007, [T-27/03](#), [T-46/03](#), [T-58/03](#), [T-79/03](#), [T-80/03](#), [T-97/03](#) και [T-98/03](#), SP κ.λπ. κατά Επιτροπής. Τα ζητήματα που εξετάστηκαν στην τελευταία αυτή απόφαση αποτέλεσαν επίσης το αντικείμενο των αποφάσεων της ίδιας ημέρας, [T-45/03](#), Riva Acciaio κατά Επιτροπής, [T-77/03](#), Feralpi Siderurgica κατά Επιτροπής, και [T-94/03](#), Ferriere Nord κατά Επιτροπής.

κοινοτικής εννόμου τάξεως και των σκοπών της, που επιβάλλει στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα να διασφαλίσει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που γεννήθηκαν υπό το καθεστώς της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Ειδικότερα, η συνέχιση της επιδιώξεως για ανόθευτο ανταγωνισμό στους τομείς που ενέπιπταν αρχικώς στην Κοινή Αγορά Άνθρακα και Χάλυβα δεν διακόπτεται λόγω της εκπνοής της Συνθήκης ΕΚΑΧ, δεδομένου ότι τον ίδιο σκοπό επιδιώκει και η Συνθήκη ΕΚ. Ειδικότερα, οι τομείς οι οποίοι προηγουμένως υπήγοντο στη Συνθήκη ΕΚΑΧ —*lex specialis*— αυτομάτως περιελήφθησαν, από τις 24 Ιουλίου 2002, στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚ —*lex generalis*.

Πάντως, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε ότι, στο πλαίσιο κάθε Συνθήκης, τα θεσμικά όργανα είναι αρμόδια να ασκούν μόνον τις εξουσίες που τους παρέχει η Συνθήκη αυτή. Αντιθέτως, οι αρχές που διέπουν τη διαχρονική διαδοχή των κανόνων μπορούν να οδηγήσουν στην εφαρμογή ουσιαστικών διατάξεων που έχουν παύσει να ισχύουν κατά τον χρόνο της εκδόσεως της πράξεως από το κοινοτικό όργανο.

Κατ' εφαρμογήν αυτών των αρχών το Πρωτοδικείο, με την απόφασή του επί της υποθέσεως *SP κ.λπ. κατά Επιτροπής*, ακύρωσε την απόφαση που είχε εκδώσει η Επιτροπή μετά την εκπνοή της Συνθήκης ΕΚΑΧ, βάσει του άρθρου 65, παράγραφοι 4 και 5, ΑΧ και όχι των αντιστοίχων διατάξεων του κανονισμού 17⁽⁶⁹⁾, διαπιστώνοντας παράβαση του άρθρου 65, παράγραφος 1, ΑΧ διαπραχθείσα εκ μέρους πολλών ιταλικών επιχειρήσεων παραγωγής ράβδων σκυροδέματος και επιβάλλοντας στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πρόστιμο.

Αντιθέτως, με την απόφαση *González y Díez κατά Επιτροπής*, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η Επιτροπή μετά την εκπνοή της Συνθήκης ΕΚΑΧ νομίμως εξέδωσε απόφαση περί κρατικών ενισχύσεων που είχαν χορηγηθεί σε τομείς εμπίπτοντες στο πεδίο εφαρμογής αυτής της Συνθήκης στηριζόμενη στο άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, προκειμένου περί καταστάσεων που διαμορφώθηκαν προ της εκπνοής της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Πάντως, όσον αφορά τους ουσιαστικούς κανόνες, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η Επιτροπή δεν είχε δικαίωμα να εξετάσει τις επίμαχες ενισχύσεις σε σχέση με κανονισμό εκδοθέντα στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚ.

Κοινοτικό σήμα

Οι αποφάσεις που αφορούν τον κανονισμό 40/94⁽⁷⁰⁾ είναι και κατά το υπό εξέταση έτος πολλές (128) και αντιστοιχούν στο 32 % του συνόλου των περατωθεισών υποθέσεων.

1. Απόλυτοι λόγοι απαραδέκτου

Από τις 68 συνολικώς αποφάσεις που εξέδωσε το Πρωτοδικείο επί υποθέσεων που αφορούσαν τους απόλυτους λόγους απαραδέκτου, οι τρεις ήταν ακυρωτικές⁽⁷¹⁾. Με την πρώτη απόφαση επί της υποθέσεως *Kustom Musical Amplification κατά ΓΕΕΑ* (Σχήμα

⁽⁶⁹⁾ Προπαρατεθείς κανονισμός.

⁽⁷⁰⁾ Κανονισμός (ΕΚ) 40/94 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1993, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ L 11, σ. 1).

⁽⁷¹⁾ Αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 7ης Φεβρουαρίου 2007, *T-317/05*, *Kustom Musical Amplification κατά ΓΕΕΑ* (Σχήμα κιθάρας), της 13ης Ιουνίου 2007, *T-441/05*, *IVG Immobilien κατά ΓΕΕΑ* (Ι), και της 10ης Οκτωβρίου 2007, *T-460/05*, *Bang & Olufsen κατά ΓΕΕΑ* (Σχήμα μεγαφώνου).

κιθάρας), το Πρωτοδικείο διαπίστωσε προσβολή του δικαιώματος ακροάσεως και αθέτηση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως, επειδή οι διαδικτυακοί τόποι το περιεχόμενο των οποίων έλαβε υπόψη του το Γραφείο Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (στο εξής: ΓΕΕΑ) προκειμένου να στηρίξει την απόρριψη της αιτήσεως καταχωρίσεως του συγκεκριμένου σήματος δεν ήταν προσβάσιμοι μέσω των διαδικτυακών τόπων που το ΓΕΕΑ είχε κοινοποιήσει στον αιτούντα πριν από την έκδοση της αποφάσεώς του.

Στην απόφαση *IVG Immobilien κατά ΓΕΕΑ (I)*, το Πρωτοδικείο έκρινε ανεπαρκές το σκεπτικό βάσει του οποίου το ΓΕΕΑ απέρριψε αίτηση καταχωρίσεως, για σειρά υπηρεσιών χρηματοοικονομικής φύσεως και σχετικών με ακίνητα, εικονιστικού σήματος αποτελούμενου από το στοιχείο «i». Το Πρωτοδικείο έκρινε, ειδικότερα, ότι το ΓΕΕΑ, αντί να στηρίξει τη διαπίστωσή του στον συνηθισμένο χαρακτήρα του συγκεκριμένου σημείου, έπρεπε να εξετάσει το ζήτημα αν το σημείο αυτό ήταν πράγματι ικανό να παράσχει στο κοινό στο οποίο απευθύνεται τη δυνατότητα να διακρίνει τις υπηρεσίες που παρέχει ο αιτών το σήμα από εκείνες που παρέχουν οι ανταγωνιστές του.

Τέλος, στην απόφασή του επί της υποθέσεως *Bang & Olufsen κατά ΓΕΕΑ (Σχήμα μεγαφώνου)*, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερα προσεκτικής εξετάσεως στην οποία προβαίνουν οι καταναλωτές όταν αγοράζουν ένα αγαθό μακράς χρήσεως με έντονα τεχνολογικό χαρακτήρα, το σχήμα μεγαφώνου μπορεί να καταχωριστεί ως τρισδιάστατο σήμα, λαμβανομένου υπόψη του συνολικού αισθητικού αποτελέσματος. Διευκρίνισε, επίσης, ότι, καίτοι η ύπαρξη ιδιαίτερων ή πρωτότυπων χαρακτηριστικών δεν αποτελεί εκ των ων ουκ άνευ προϋπόθεση καταχωρίσεως, εντούτοις η παρουσία τους μπορεί να προσδώσει τον απαιτούμενο βαθμό διακριτικού χαρακτήρα σε ένα σήμα το οποίο, σε αντίθετη περίπτωση, δεν θα τον είχε.

Αντιθέτως, στην απόφαση *Neumann κατά ΓΕΕΑ (Σχήμα κεφαλής μικροφώνου)*⁽⁷²⁾, το Πρωτοδικείο επιβεβαίωσε την άρνηση του ΓΕΕΑ να προβεί στην καταχώριση ως κοινοτικού σήματος του σχήματος κεφαλής μικροφώνου. Πράγματι, μολονότι ο μέσος καταναλωτής των οικείων προϊόντων προσέχει προφανώς περισσότερο τις διάφορες τεχνικές ή αισθητικές λεπτομέρειες του προϊόντος, εντούτοις το στοιχείο αυτό δεν συνεπάγεται αυτομάτως ότι το κοινό θα αντιληφθεί ότι οι λεπτομέρειες αυτές επιτελούν τη λειτουργία σήματος. Εξάλλου, δεν μπορεί να προκύψει διακριτικός χαρακτήρας από το γεγονός ότι οι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις εξαναγκάστηκαν να σταματήσουν την κατασκευή ή τη διάθεση στο εμπόριο προϊόντων αναλόγου σχήματος.

2. Σχετικοί λόγοι απαραδέκτου

α) Συμπληρωματικός χαρακτήρας των προϊόντων

Με την απόφασή του επί της υποθέσεως *El Corte Inglés κατά ΓΕΕΑ — Bolaños Sabri (PiraÑAM diseño original Juan Bolaños)*⁽⁷³⁾, το Πρωτοδικείο ακύρωσε την απόφαση του ΓΕΕΑ κατά

⁽⁷²⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-358/04](#), *Neumann κατά ΓΕΕΑ (Σχήμα κεφαλής μικροφώνου)*.

⁽⁷³⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 2007, [T-443/05](#).

την οποία δεν υφίστατο ομοιότητα μεταξύ, αφενός, ενδυμάτων, υποδημάτων και ειδών πιλοποιίας και, αφετέρου, προϊόντων από δέρμα, όπως τσάντες και πορτοφόλια για χαρτονομίσματα ή για κέρματα και άλλα μικροαντικείμενα. Πράγματι, η εκτίμηση του συμπληρωματικού χαρακτήρα των προϊόντων αυτών πρέπει να γίνεται λαμβανομένου υπόψη του στοιχείου ότι επιτελούν κοινή αισθητική λειτουργία συμβάλλοντας, από κοινού, στην εξωτερική εμφάνιση του ενδιαφερόμενου καταναλωτή. Επομένως, η εντόπιση των κοινών στοιχείων των προϊόντων αυτών πρέπει να γίνεται υπό το πρίσμα της ενδεχόμενης απαιτήσεως συνδυασμού των διαφόρων στοιχείων που συνθέτουν την εξωτερική εμφάνιση κατά τον σχεδιασμό και την αγορά αυτών των προϊόντων. Με βάση το κριτήριο αυτό μπορεί ενδεχομένως να συναχθεί το συμπέρασμα ότι την ευθύνη κατασκευής τους έχει η ίδια επιχείρηση.

Ως προς το ζήτημα αυτό, με δύο άλλες αποφάσεις του το Πρωτοδικείο έκρινε ότι ο βαθμός συμπληρωματικότητας μεταξύ ποτηριών κρασιού, καραφών, κανατών σερβιρίσματος οίνου, αφενός, και του οίνου, αφετέρου, δεν είναι αρκετός ώστε να γίνει δεκτή η ύπαρξη ομοιότητας των επίμαχων προϊόντων και ότι η προφανής διαφορά μεταξύ αρωματικών προϊόντων και προϊόντων από δέρμα δεν αίρεται από την ενδεχόμενη αισθητική τους συμπληρωματικότητα⁽⁷⁴⁾.

β) Ανακοπές στηριζόμενες επί σημείων άλλων πλην προγενεστέρων σημάτων

Το άρθρο 8, παράγραφος 4, του κανονισμού 40/94 προβλέπει τη δυνατότητα ασκήσεως ανακοπής κατά της καταχωρίσεως κοινοτικού σήματος βάσει σημείου άλλου πλην προγενέστερου σήματος. Στο πλαίσιο της διαφοράς μεταξύ της τσεχικής εταιρίας Budějovický Budvar και της αμερικανικής εταιρίας Anheuser-Busch, με αντικείμενο τα κοινοτικά σήματα BUDWEISER και BUD, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε την έκταση των δικαιωμάτων που παρέχει η διάταξη αυτή⁽⁷⁵⁾. Αποφάνθηκε ότι η Budějovický Budvar, η οποία είχε προηγουμένως καταχωρίσει στη Γαλλία, βάσει του διακανονισμού της Λισαβώνας σχετικά με την προστασία των ονομασιών προελεύσεως και τη διεθνή καταχώρισή τους, ονομασίες προελεύσεως για τον ζύθο, δεν μπορούσε να επικαλεστεί το στοιχείο αυτό προκειμένου να στηρίξει ανακοπή στρεφόμενη κατά των αιτήσεων της Anheuser-Busch που αφορούσαν παρόμοια ή ταυτόσημα προϊόντα. Πράγματι, μολονότι κατά τη γαλλική νομοθεσία η προστασία που παρέχει ο διακανονισμός της Λισαβώνας εκτείνεται και επί των περιπτώσεων εκείνων στις οποίες τα προϊόντα δεν είναι παρόμοια, εντούτοις απαιτεί όπως η εκ μέρους τρίτων χρήση των επίμαχων σημείων να είναι ικανή να αποτελέσει καταστρατήγηση ή να αποδυναμώσει τη φήμη, που απολαύουν εντός της Γαλλίας, οι συγκεκριμένες ονομασίες προελεύσεως, στοιχείο το οποίο δεν απέδειξε η Budějovický Budvar.

⁽⁷⁴⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 2007, [T-263/03](#), Mülhens κατά ΓΕΕΑ — Conceria Toska (TOSKA). Η ίδια νομική ανάλυση ακολουθείται και στις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 2007, [T-28/04](#), Mülhens κατά ΓΕΕΑ — Cara (TOSKA LEATHER), και [T-150/04](#), Mülhens κατά ΓΕΕΑ — Minoronzoni (TOSCA BLU).

⁽⁷⁵⁾ Αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Ιουνίου 2007, [T-57/04](#) και [T-71/04](#), Budějovický Budvar και Anheuser-Busch κατά ΓΕΕΑ (AB GENUINE Budweiser KING OF BEERS), [T-53/04](#) έως [T-56/04](#), [T-58/04](#) και [T-59/04](#), Budějovický Budvar κατά ΓΕΕΑ — Anheuser-Busch (BUDWEISER), και [T-60/04](#) έως [T-64/04](#), Budějovický Budvar κατά ΓΕΕΑ — Anheuser-Busch (BUD).

γ) Φήμη του προγενέστερου σήματος

Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 5, του κανονισμού 40/94, ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος το οποίο απολαύει φήμης έχει δικαίωμα να ασκήσει ανακοπή κατά της αιτήσεως παρόμοιου ή ταυτόσημου σήματος, έστω και αν αυτό αφορά προϊόντα ή υπηρεσίες διαφορετικά εκείνων που καλύπτει το προγενέστερο σήμα.

Στην υπόθεση *Sigla κατά ΓΕΕΑ — Elleni Holding (VIPS)* ⁽⁷⁶⁾, το ζήτημα που είχε ανακύψει ήταν αν η φήμη του λεκτικού σήματος VIPS, το οποίο αφορούσε ιδίως αλυσίδα ταχυεστιατορίων, μπορούσε να παρακωλύσει την καταχώριση του ίδιου αυτού σήματος, μεταξύ άλλων, για υπηρεσίες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, προοριζόμενες για ξενοδοχεία ή εστιατόρια. Το Πρωτοδικείο διευκρίνισε ότι ο κίνδυνος το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση να αποκομίσει αθέμιτο όφελος από τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του προγενέστερου σήματος υφίσταται οσάκις ο καταναλωτής, χωρίς να συγχέει αναγκαστικώς την εμπορική προέλευση του εν λόγω προϊόντος ή της υπηρεσίας, προσελκύεται από το ίδιο το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση και αγοράζει το προϊόν ή την υπηρεσία που αυτό αντιπροσωπεύει, επειδή ακριβώς φέρει σήμα που είναι πανομοιότυπο ή παρόμοιο με φημισμένο προγενέστερο σήμα. Επομένως, η εκτίμηση αυτή είναι διαφορετική από την εκτίμηση της υπάρξεως κινδύνου συγχύσεως ως προς την εμπορική προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας. Επειδή δεν συνέτρεχαν οι απαιτούμενες προϋποθέσεις, το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή.

Αντιθέτως, στην υπόθεση *Aktieselskabet af 21. november 2001 κατά ΓΕΕΑ — TDK Kabushiki Kaisha (TDK)* ⁽⁷⁷⁾, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι το γεγονός ότι το προγενέστερο σήμα TDK, το οποίο υποδήλωνε συσκευές εγγραφής ήχου και εικόνας, είχε αυξημένο διακριτικό χαρακτήρα λόγω της φήμης του παρείχε το δικαίωμα στον κάτοχό του να ασκήσει βασίμως προσφυγή κατά της καταχωρίσεως του ίδιου σήματος για αθλητικά ενδύματα. Πράγματι, δεδομένου ότι το προγενέστερο σήμα εχρησιμοποιείτο για χορηγικές δραστηριότητες, ιδίως αθλητικές, υφίστατο μελλοντικός, μη υποθετικός, κίνδυνος να αντλήσει το σήμα του οποίου εξητείτο η καταχώριση αδικαιολόγητο όφελος από τη φήμη του προγενέστερου σήματος. Εξάλλου, με την απόφαση επί της υποθέσεως *Antartica κατά ΓΕΕΑ — Nasdaq Stock Market (nasdaq)* ⁽⁷⁸⁾ διευκρινίστηκε ότι η απόδειξη αυτού του κινδύνου μπορεί, μεταξύ άλλων, να στηριχθεί σε λογικά συμπεράσματα συναγόμενα από την ανάλυση των πιθανοτήτων και λαμβάνοντας υπόψη τις συνήθεις πρακτικές στον οικείο εμπορικό κλάδο, καθώς και όλα τα στοιχεία της υποθέσεως.

3. Διαδικασίες ακυρώσεως

Κατά τα άρθρα 51 επ. του κανονισμού 40/94, το ΓΕΕΑ επιλαμβάνεται, επίσης, αιτήσεως ακυρώσεως κοινοτικών σημάτων που έχουν ήδη καταχωριστεί. Από τις τρεις σχετικές

⁽⁷⁶⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 22ας Μαρτίου 2007, [T-215/03](#).

⁽⁷⁷⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Φεβρουαρίου 2007, [T-477/04](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναιρέσεως, υπόθεση C-197/07 P).

⁽⁷⁸⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Μαΐου 2007, [T-47/06](#) (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναιρέσεως, υπόθεση C-320/07 P).

προσφυγές που εκδίκασε κατά την υπό εξέταση περίοδο, το Πρωτοδικείο εξέδωσε δύο ακυρωτικές αποφάσεις⁽⁷⁹⁾ τονίζοντας, σε μία από αυτές [απόφαση *La Perla* κατά ΓΕΕΑ — *Worldgem Brands* (NIMEI LA PERLA MODERN CLASSIC)], ότι η εφαρμογή του άρθρου 8, παράγραφος 5, του κανονισμού 40/94 δεν προϋποθέτει την ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως.

Στη δεύτερη υπόθεση επί της οποίας εξέδωσε ακυρωτική απόφαση [υπόθεση *Consorzio per la tutela del formaggio Grana Padano* κατά ΓΕΕΑ — *Biraghi* (GRANA BIRAGHI)] το ζήτημα που είχε ανακύψει ήταν αν η παρεχόμενη από τον κανονισμό 2081/92⁽⁸⁰⁾ προστασία της ονομασίας προελεύσεως (στο εξής: ΠΟΠ) «grana padano» δικαιολογούσε την ακύρωση του σήματος GRANA BIRAGHI. Αφού υπενθύμισε ότι η εφαρμογή του κανονισμού 40/94 δεν πρέπει να επηρεάζει την προστασία των ΠΟΠ, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι το ΓΕΕΑ υποχρεούται να αρνείται την καταχώριση ή να ακυρώνει κάθε σήμα το οποίο συνιστά επανάληψη ονομασίας καταχωρισμένης για προϊόντα που δεν καλύπτονται από την καταχώριση ή η οποία συνιστά αντιποίηση, απομίμηση ή υπαινιγμό μιας ΠΟΠ. Προς τούτο, το Πρωτοδικείο οφείλει να προβεί σε λεπτομερή ανάλυση και να εξετάσει αν το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση περιέχει στοιχείο, το οποίο συνιστά ονομασία γένους, μιας ΠΟΠ. Ο έλεγχος αυτός πρέπει να γίνει βάσει νομικών, οικονομικών, τεχνικών, ιστορικών, πολιτιστικών και κοινωνικών δεικτών, των κρίσιμων διατάξεων της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας, καθώς και της αντιλήψεως του μέσου καταναλωτή ως προς την ονομασία (ενδεχομένως βάσει σφυγμομετρήσεων της κοινής γνώμης). Όσον αφορά τη συγκεκριμένη υπόθεση, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η ονομασία «grana» αποτελεί ονομασία γένους και ότι η ύπαρξη της ΠΟΠ «grana padano» δεν παρεμπόδιζε την καταχώριση του σήματος GRANA BIRAGHI.

4. Τυπικά και δικονομικά ζητήματα

α) Διαδικασία ενώπιον του τμήματος ανακοπών

Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι πληροί τους απαιτούμενους τύπους αίτηση ανακοπής η οποία περιορίζεται να αναφέρει ότι στηρίζεται σε κίνδυνο συγχύσεως, δεδομένου ότι το στοιχείο αυτό αρκεί προκειμένου το ΓΕΕΑ και ο αιτών την καταχώριση να πληροφορηθούν τον λόγο στον οποίο στηρίζεται η ανακοπή⁽⁸¹⁾. Διευκρίνισε, επίσης, ότι η ημερομηνία παραλαβής εκ μέρους του ΓΕΕΑ μιας ελλιπούς τηλεομοιοτυπίας πράξεως ανακοπής λαμβάνεται υπόψη κατά τον έλεγχο τηρήσεως της προθεσμίας ασκήσεως ανακοπής στην περίπτωση κατά την οποία ο ανακόπτων, με δική του πρωτοβουλία, αποστέλλει με δική του φροντίδα στο ΓΕΕΑ το πλήρες κείμενο αυτής της πράξεως⁽⁸²⁾.

⁽⁷⁹⁾ Αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 16ης Μαΐου 2007, [T-137/05](#), *La Perla* κατά ΓΕΕΑ — *Worldgem Brands* (NIMEI LA PERLA MODERN CLASSIC), και της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-291/03](#), *Consorzio per la tutela del formaggio Grana Padano* κατά ΓΕΕΑ — *Biraghi* (GRANA BIRAGHI).

⁽⁸⁰⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων (ΕΕ L 208, σ. 1).

⁽⁸¹⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Ιανουαρίου 2007, [T-53/05](#), *Calavo Growers* κατά ΓΕΕΑ — *Calvo Sanz* (Calvo).

⁽⁸²⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαΐου 2007, [T-239/05](#), [T-240/05](#) έως [T-247/05](#), [T-255/05](#), [T-274/05](#) και [T-280/05](#), *Black & Decker* κατά ΓΕΕΑ — *Atlas Copco* ((Τρισδιάστατη απεικόνιση ηλεκτρικού εργαλείου σε κίτρινο και μαύρο).

Όσον αφορά το βάσιμο των αιτήσεων ανακοπής, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε ότι το τμήμα ανακοπών πρέπει να το εξετάζει ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία η αιτιολόγηση του εισαγωγικού εγγράφου περιορίζεται στην ένδειξη «Κίνδυνος συγχύσεως», η δε ανάπτυξη των λόγων ανακοπής δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη διότι κατατέθηκε σε γλώσσα διαφορετική από τη γλώσσα της αιτήσεως ανακοπής. Πράγματι, η έλλειψη μεταφράσεως δεν συνεπάγεται την απόρριψη της αιτήσεως ανακοπής ως αβάσιμης. Εντούτοις, η εξέταση πρέπει να λαμβάνει υπόψη μόνο τα στοιχεία που περιέχονται στην αίτηση καταχωρίσεως του σήματος, στην καταχώριση του προγενέστερου σήματος και στο τμήμα της πράξεως ανακοπής που είναι συντεταγμένο στη γλώσσα της αιτήσεως ανακοπής⁽⁸³⁾. Το Πρωτοδικείο υπογράμμισε, επίσης, ότι το τμήμα ανακοπών δεν υποχρεούται να τάξει στον ενδιαφερόμενο προθεσμία ιάσεως της παρατυπίας. Κατά συνέπεια, το τμήμα αυτό έχει το δικαίωμα να μη λάβει υπόψη του τα αποδεικτικά εκείνα στοιχεία τα οποία ο ανακόπτων δεν κατέθεσε εγκαίρως και συντεταγμένα στη δέουσα γλώσσα⁽⁸⁴⁾.

β) Λειτουργική συνέχεια

Το Πρωτοδικείο ακύρωσε, κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου, τρεις αποφάσεις τμημάτων προσφυγών που είχαν αρνηθεί να λάβουν υπόψη πραγματικά περιστατικά και αποδεικτικά στοιχεία τα οποία οι διάδικοι δεν είχαν καταθέσει εμπροθέσμως ενώπιον των τμημάτων ανακοπής⁽⁸⁵⁾. Ευθυγραμμιζόμενο με την πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου⁽⁸⁶⁾, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ότι, μολονότι οι διάδικοι δεν απολαύουν ανεπιφυλάκτου δικαιώματος να λαμβάνονται υπόψη τα πραγματικά περιστατικά και τα αποδεικτικά στοιχεία που κατέθεσαν εκπροθέσμως, εντούτοις το τμήμα προσφυγών, υπό την επιφύλαξη υπάρξεως διαφορετικής διατάξεως, διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως για να αποφασίσει αν πρέπει ή δεν πρέπει να λάβει υπόψη του τα εν λόγω στοιχεία για την έκδοση της αποφάσεώς του. Προς τούτο, κάθε σχετική απόφαση πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένη και να αξιολογεί, αφενός, τα εκπροθέσμως υποβληθέντα στοιχεία τα οποία ενδέχεται εκ πρώτης όψεως να ασκούν πραγματική επιρροή όσον αφορά την έκβαση της ανακοπής της ασκηθείσας ενώπιον του τμήματος και, αφετέρου, ότι το στάδιο της διαδικασίας κατά το οποίο προβάλλονται εκπροθέσμως τα στοιχεία αυτά αλλά και οι σχετικές περιστάσεις δεν εμποδίζουν την συνεκτίμηση αυτή. Επίσης, σε μια άλλη υπόθεση⁽⁸⁷⁾, το Πρωτοδικείο, αφού προηγουμένως διαπίστωσε ότι οι εφαρμοστέες διατάξεις δεν παρείχαν κανένα περιθώριο εκτιμήσεως στο τμήμα προσφυγών, επιβεβαίωσε ότι το τμήμα αυτό ορθώς αρνήθηκε να λάβει υπόψη τα αποδεικτικά στοιχεία περί ουσιαστικής χρήσεως του προγενέστερου σήματος, τα οποία ο ανακόπτων προσκόμισε εκπροθέσμως ενώπιον του τμήματος ανακοπών.

⁽⁸³⁾ Απόφαση Calvo, βλ. υποσημείωση 81 ανωτέρω.

⁽⁸⁴⁾ Αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 2007, [T-192/04](#), Flex Equipos de Descanso κατά ΓΕΕΑ — Leggett & Platt (LURA-FLEX).

⁽⁸⁵⁾ Αποφάσεις του Πρωτοδικείου LURA-FLEX, υποσημείωση 82 ανωτέρω: της 4ης Οκτωβρίου 2007, [T-481/04](#), Advance Magazine Publishers κατά ΓΕΕΑ — Capela & Irmãos (VOGUE), και της 6ης Νοεμβρίου 2007, [T-407/05](#), SAEME κατά ΓΕΕΑ — Racke (REVIAN's).

⁽⁸⁶⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Μαρτίου 2007, C-29/05 P, ΓΕΕΑ κατά Kaul, Συλλογή 2007, σ. I-2213.

⁽⁸⁷⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 2007, [T-86/05](#), K & L Ruppert Stiftung κατά ΓΕΕΑ — Lopes de Almeida Cunha κ.λπ. (CORPO livre).

Όσον αφορά την υποχρέωση αιτιολογήσεως, το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι, στην περίπτωση κατά την οποία τμήμα ανακοπών επιβεβαιώνει απόφαση του τμήματος ανακοπών στο σύνολό της, η απόφαση αυτή, καθώς και η αιτιολόγησή της, συνθέτουν το πλαίσιο εντός του οποίου το τμήμα προσφυγών εξέδωσε την απόφασή του⁽⁸⁸⁾.

Το Πρωτοδικείο επισήμανε, επίσης, ότι, στην περίπτωση κατά την οποία τμήμα προσφυγών κρίνει ως αβάσιμο τον λόγο επί του οποίου στηρίχθηκε απόφαση τμήματος ανακοπών, υποχρεούται να αποφανθεί επί των λοιπών λόγων που ενδεχομένως προβλήθηκαν ενώπιον του τμήματος ανακοπών, ανεξαρτήτως του αν το τμήμα αυτό τους απέρριψε ή δεν τους εξέτασε⁽⁸⁹⁾.

Το Πρωτοδικείο έκρινε, επίσης, ότι το γεγονός ότι ο διάδικος ο οποίος ζητεί την ακύρωση της αποφάσεως του τμήματος προσφυγών με την οποία έγινε δεκτή αίτηση ανακοπής κατά της καταχωρίσεως του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώριση δεν αμφισβήτησε ενώπιον του τμήματος προσφυγών την ομοιότητα των συγκρουομένων σημάτων ουδόλως σημαίνει ότι δεν ζητείται πλέον από το ΓΕΕΑ να αποφανθεί επί του ζητήματος εάν τα εν λόγω σήματα είναι παρόμοια ή πανομοιότυπα. Επομένως, κατά μείζονα λόγο, το γεγονός αυτό δεν μπορεί να στερήσει από τον εν λόγω διάδικο το δικαίωμα να αμφισβητήσει, εντός των ορίων του πραγματικού και νομικού πλαισίου της διαφοράς ενώπιον του τμήματος προσφυγών, τις εκτιμήσεις του οργάνου αυτού επί του εν λόγω ζητήματος⁽⁹⁰⁾.

γ) Σχέση μεταξύ απόλυτων και σχετικών λόγων απαραδέκτου

Στην απόφασή του επί της υποθέσεως *Ekabe International κατά ΓΕΕΑ — Ebro Puleva (OMEGA3)*⁽⁹¹⁾, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ότι, στην περίπτωση κατά την οποία το ΓΕΕΑ, στο πλαίσιο διαδικασίας ανακοπής, καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το προέχον κοινό στοιχείο των δύο σημάτων στερείται διακριτικού χαρακτήρα, οφείλει να κινήσει εκ νέου τη διαδικασία εξετάσεως του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώριση και να διαπιστώσει ότι ένας τέτοιος λόγος απαραδέκτου αποκλείει την καταχώριση του σήματος αυτού. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, η προσφυγή απορρίφθηκε με το σκεπτικό ότι ο προσφεύγων δεν έχει κανένα συμφέρον από την ακύρωση της αποφάσεως με την οποία απορρίφθηκε το αίτημά του για την καταχώριση του σήματος βάσει σχετικού λόγου απαραδέκτου, στην περίπτωση κατά την οποία η ακυρωτική αυτή απόφαση δεν μπορεί παρά να έχει ως αποτέλεσμα την εκ μέρους του ΓΕΕΑ έκδοση νέας αποφάσεως απορρίπτουσας την αίτηση καταχωρίσεως, βάσει, αυτή τη φορά, απολύτου λόγου απαραδέκτου.

⁽⁸⁸⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Νοεμβρίου 2007, [T-111/06](#), *Wesergold Getränkeindustrie κατά ΓΕΕΑ — Lidl Stiftung (VITAL FIT)*.

⁽⁸⁹⁾ Απόφαση VIPS, υποσημείωση 76 ανωτέρω.

⁽⁹⁰⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Οκτωβρίου 2007, [T-425/03](#), *AMS κατά ΓΕΕΑ — American Medical Systems (AMS Advanced Medical Services)* (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναίρέσεως, υπόθεση C-565/07 P).

⁽⁹¹⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Οκτωβρίου 2007, [T-28/05](#).

δ) Δυνατότητα περιορισμού του καταλόγου προϊόντων στα οποία αναφέρεται η αίτηση καταχώρισεως σήματος

Η νομολογία κατά την οποία μπορεί ένας προσφεύγων να περιορίσει τον κατάλογο των προϊόντων τα οποία αφορά η αίτησή του για την καταχώριση σήματος, εφόσον η δήλωση αυτή μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν ζητεί πλέον την ακύρωση της απορριπτικής αποφάσεως καθόσον αυτή αφορά προϊόντα τα οποία πλέον ο ίδιος αποκλείει⁽⁹²⁾, διευκρινίστηκε περαιτέρω κατά την υπό εξέταση περίοδο, δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο αρνήθηκε δύο φορές να λάβει υπόψη τέτοιους περιορισμούς. Αφενός, το γεγονός του περιορισμού μιας αιτήσεως καταχώρισεως σήματος η οποία αφορούσε αρχικώς μικρόφωνα στα «μικρόφωνα στούντιο και τα εξαρτήματά τους» κρίθηκε ως ικανή να τροποποιήσει το αντικείμενο της διαφοράς, καθόσον θα είχε ως αποτέλεσμα διαφοροποίηση του ενδιαφερόμενου κοινού σε σχέση με το κοινό που έλαβε υπόψη του το τμήμα προσφυγών⁽⁹³⁾. Αφετέρου, περιορισμός ο οποίος δεν συνίστατο στην απάλειψη ενός ή περισσότερων προϊόντων από τον κατάλογο, αλλά στην τροποποίηση του προσορισμού όλων των προϊόντων των περιλαμβανομένων στον κατάλογο αυτό, κρίθηκε ως δυνάμενος να επηρεάσει την εκ μέρους του ΓΕΕΑ εξέταση του κοινοτικού σήματος⁽⁹⁴⁾.

Πρόσβαση στα έγγραφα

Με τις τρεις αποφάσεις που εξέδωσε κατά το έτος 2007 αναφορικά με τον κανονισμό 1049/2001⁽⁹⁵⁾, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε την έκταση ορισμένων εξαιρέσεων από την αρχή της διαφάνειας που προβλέπει ο εν λόγω κανονισμός προκειμένου να διασφαλιστεί, πρώτον, το συμφέρον του κοινού στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων και της χρηματοπιστωτικής, νομισματικής και οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας, δεύτερον, η ιδιωτική ζωή και η ακεραιότητα του ατόμου, τρίτον, οι δικαστικές διαδικασίες και, τέταρτον, οι σκοποί της έρευνας.

Όσον αφορά την πρώτη από τις εξαιρέσεις αυτές, που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', τρίτη και τέταρτη περίπτωση, του κανονισμού 1049/2001, στην απόφαση *WWF European Policy Programme κατά Συμβουλίου* υπογραμμίστηκε ότι το Συμβούλιο είχε το δικαίωμα να μην επιτρέψει στην προσφεύγουσα την πρόσβαση σε διοργανικό υπηρεσιακό σημείωμα που αφορούσε ζητήματα σχετικά με την υπουργική διάσκεψη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου που είχε πραγματοποιηθεί στο Κανκούν τον Σεπτέμβριο του 2003. Πράγματι, κρίθηκε ότι η δημοσίευση αυτού του υπηρεσιακού

⁽⁹²⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 5ης Μαρτίου 2003, [T-194/01](#), Unilever κατά ΓΕΕΑ (Ωοειδής ταμπλέτα), Συλλογή 2003, σ. II-383, σκέψη 13.

⁽⁹³⁾ Απόφαση Σχήμα κεφαλής μικροφώνου, υποσημείωση 72 ανωτέρω.

⁽⁹⁴⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Νοεμβρίου 2007, [T-458/05](#), Tegometall International κατά ΓΕΕΑ — Wuppermann (TEK).

⁽⁹⁵⁾ Κανονισμός (ΕΚ) 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής (ΕΕ L 145, σ. 43). Αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 25ης Απριλίου 2007, [T-264/04](#), WWF European Policy Programme κατά Συμβουλίου· της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-36/04](#), API κατά Επιτροπής (εκκρεμεί η εκδίκαση της αναίρέσεως, υπόθεση C-514/07 P), και της 8ης Νοεμβρίου 2007, [T-194/04](#), Bavarian Lager κατά Επιτροπής.

σημειώματος συνεπαγόταν ευλόγως προβλεπτό και όχι μόνον καθαρώς υποθετικό κίνδυνο επηρεασμού του περιθωρίου διαπραγματεύσεως της Κοινότητας και των κρατών μελών της.

Με την απόφασή του επί της υποθέσεως *Bavarian Lager κατά Επιτροπής*, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε το εύρος της εξαιρέσεως από το δικαίωμα προσβάσεως στα έγγραφα προκειμένου περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της ακεραιότητας του ατόμου (άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1049/2001). Το Πρωτοδικείο διευκρίνισε τη σχέση μεταξύ του κανονισμού 1049/2001, που αποσκοπεί στη διασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής διαφάνειας της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων των δημοσίων αρχών, και του κανονισμού 45/2001⁽⁹⁶⁾, που αποσκοπεί στη διασφάλιση της ιδιωτικής ζωής των ατόμων κατά την επεξεργασία στοιχείων προσωπικού χαρακτήρα. Αποφαινόμενο επί του ζητήματος αν η Επιτροπή είχε δικαίωμα να μη κοινοποιήσει σε επιχείρηση τα πρακτικά στα οποία περιείχοντο τα ονόματα όσων είχαν μετάσχει σε σύσκεψη πραγματοποιηθείσα πριν από ορισμένα έτη στο πλαίσιο διαδικασίας λόγω παραβάσεως, το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι η δημοσιοποίηση των προσωπικών αυτών δεδομένων συνιστά, βεβαίως, «επεξεργασία στοιχείων» κατά την έννοια του κανονισμού 45/2001, αλλ', όμως, η επεξεργασία αυτή είναι θεμιτή, καθόσον την επιβάλλει η απαίτηση τηρήσεως της υποχρεώσεως δημοσιοποιήσεως που προβλέπει ο κανονισμός 1049/2001.

Εξάλλου, σύμφωνα με τον κανονισμό 1049/2001 κατά τον οποίο ο αιτών την πρόσβαση σε έγγραφο δεν υποχρεούται να δικαιολογήσει την αίτησή του, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η απόδειξη του αναγκαίου χαρακτήρα μεταφοράς δεδομένων, που επιβάλλει ο κανονισμός 45/2001, καθίσταται μη εφαρμόσιμη. Πάντως, η προστασία προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από το γεγονός ότι ο κανονισμός 1049/2001 παρέχει τη δυνατότητα αρνήσεως της προσβάσεως σε έγγραφο στην περίπτωση κατά την οποία η δημοσιοποίησή του θα συνιστούσε προσβολή της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της ακεραιότητας των ατόμων περί των οποίων πρόκειται. Αφού υπενθύμισε ότι δεν συντρέχει κανένας λόγος αρχής για τον αποκλεισμό των επαγγελματικών ή εμπορικών δραστηριοτήτων από την έννοια της «ιδιωτικής ζωής», το Πρωτοδικείο τόνισε ότι η δημοσιοποίηση του ονόματος των μετασχόντων σε σύσκεψη διοργανωθείσα από την Επιτροπή δεν έθιγε την ιδιωτική ζωή των προσώπων αυτών, δεδομένου ότι στο πλαίσιο αυτής της διασκέψεως εξέφρασαν τη γνώμη των οντοτήτων που εκπροσωπούσαν και όχι την ατομική τους γνώμη. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η δημοσιοποίηση των ονομάτων εκείνων που έλαβαν μέρος στη σύσκεψη δεν απαιτούσε την προηγούμενη συμφωνία αυτών των προσώπων.

Όσον αφορά την εξαίρεση από την αρχή της διαφάνειας της σκοπούσας στην προστασία ένδικων διαδικασιών (άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1049/2001), με την προαναφερθείσα απόφαση *API κατά Επιτροπής* προσδιορίστηκε περαιτέρω η νομολογία η σχετική με το δικαίωμα προσβάσεως σε δικόγραφα που καταθέτουν τα κοινοτικά θεσμικά όργανα ενώπιον των κοινοτικών δικαιοδοτικών οργάνων.

⁽⁹⁶⁾ Κανονισμός (ΕΚ) 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ 2001, L 8, σ. 1).

Το Πρωτοδικείο, επιληφθέν προσφυγής της Association de la presse internationale κατά της αποφάσεως της Επιτροπής με την οποία απορρίφθηκε το αίτημα για πρόσβαση σε ορισμένα δικόγραφα υποθέσεων που εκδικάστηκαν από το Δικαστήριο ή το Πρωτοδικείο, υπενθύμισε, πρώτον, ότι η Επιτροπή οφείλει να εξετάζει κατά τρόπο συγκεκριμένο το περιεχόμενο κάθε εγγράφου στο οποίο ζητείται να επιτραπεί η πρόσβαση. Επομένως, δεν της επιτρεπόταν να κρίνει, κατά τρόπο αόριστο, ότι όλα τα υπομνήματα που κατατίθενται σε υποθέσεις στις οποίες η ίδια υπήρξε διάδικος καλύπτονται αυτομάτως και συνολικώς από την εν λόγω εξαίρεση. Πράγματι, επιτρέπεται η μη εξέταση του περιεχομένου εγγράφων στα οποία ζητείται να επιτραπεί η πρόσβαση μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η προβληθείσα εξαίρεση αφορά το σύνολο του περιεχομένου τους. Το Πρωτοδικείο επισήμανε σχετικώς ότι, δεδομένου ότι η Επιτροπή πρέπει να είναι σε θέση να υπερασπίζεται την άποψή της χωρίς εξωτερικές πιέσεις, έχει τη δυνατότητα, μέχρι την ημερομηνία πραγματοποίησής της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, να αρνηθεί τη δημοσιοποίηση των υπομνημάτων της χωρίς, προηγουμένως, να προβαίνει σε συγκεκριμένη εκτίμηση του περιεχομένου τους. Αντιθέτως, μετά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή υποχρεούται να προβαίνει σε συγκεκριμένη εκτίμηση του περιεχομένου κάθε εγγράφου στο οποίο ζητείται να επιτραπεί η πρόσβαση.

Όσον αφορά την άρνηση προσβάσεως στα υπομνήματα μιας ήδη περατωθείσας υποθέσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η εξαίρεση η σχετική με την προστασία των ενδίκων διαδικασιών δεν μπορεί βασίμως να προβληθεί, καθόσον το περιεχόμενο των υπομνημάτων μπορεί να έχει ήδη εκτεθεί στην έκθεση ακροατηρίου, συζητηθεί στην επ' ακροατηρίου διαδικασία και περιληφθεί στην απόφαση.

Το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε, επίσης, επί της εκτάσεως της εξαιρέσεως από την αρχή της διαφάνειας που αποσκοπεί στην προστασία των δραστηριοτήτων έρευνας (άρθρο 4, παράγραφος 2, τρίτη περίπτωση, του κανονισμού 1049/2001), υπογραμμίζοντας ότι η εξαίρεση αυτή δεν παρείχε στην Επιτροπή τη δυνατότητα να μην επιτρέψει στο κοινό πρόσβαση σε έγγραφα σχετικά με διαδικασία λόγω παραβάσεως μέχρις ότου το κράτος μέλος περί του οποίου επρόκειτο συμμορφωθεί με την απόφαση τη διαπιστώνουσα εκ μέρους του παράβαση των κανόνων του κοινοτικού δικαίου.

Με την προαναφερθείσα απόφαση επί της υποθέσεως *Bavarian Lager κατά Επιτροπής*, διευκρινίστηκαν και ορισμένα άλλα ζητήματα σχετικά με την εν λόγω εξαίρεση. Το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι, μολονότι η ανάγκη διατηρήσεως της ανωνυμίας των προσώπων που παρέχουν στην Επιτροπή πληροφορίες αφορώσες ενδεχόμενες παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου αποτελεί νόμιμο σκοπό δυνάμενο να δικαιολογήσει την άρνηση της πλήρους ή της μερικής προσβάσεως σε ορισμένα έγγραφα, εντούτοις, η Επιτροπή δεν έχει το δικαίωμα να αποφαινεται *in abstracto* επί του ενδεχομένου η γνωστοποίηση του οικείου εγγράφου να ζημιώνει την έρευνα. Αντιθέτως, οφείλει να αποδεικνύει ότι ο σκοπός των δραστηριοτήτων έρευνας εθίγη συγκεκριμένα και ουσιαστικά λόγω της γνωστοποίησής η οποία ζητήθηκε αρκετά έτη μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας διαπιστώσεως παραβάσεως στο πλαίσιο της οποίας το έγγραφο αυτό είχε συνταχθεί.

Κοινή γεωργική πολιτική

Με την απόφαση επί της υποθέσεως *Ουγγαρία κατά Επιτροπής* ⁽⁹⁷⁾, η οποία εκδόθηκε με εφαρμογή της ταχείας διαδικασίας, το Πρωτοδικείο ακύρωσε τον κανονισμό 1572/2006 ⁽⁹⁸⁾ της Επιτροπής με τον οποίο εισήχθη ένα νέο κριτήριο ποιότητας, ειδικότερα το κριτήριο του ειδικού βάρους, το οποίο πρέπει να πληροί ο αραβόσιτος για να είναι επιλέξιμος για αποθεματοποίηση εκ μέρους των αρμοδίων εθνικών φορέων οι οποίοι αγοράζουν, σε καθορισμένη τιμή, τον συλλεγέντα στην Κοινότητα αραβόσιτο που τους προσφέρεται, αρκεί οι προσφορές να πληρούν τις προϋποθέσεις που έχουν καθοριστεί, ιδίως όσον αφορά την ποιότητα και την ποσότητα. Η εισαγωγή του κριτηρίου του ειδικού βάρους επιβάλλεται, κατά τον κανονισμό, λαμβανομένης υπόψη της νέας καταστάσεως που έχει διαμορφωθεί στο καθεστώς της παρεμβάσεως, ιδίως όσον αφορά τη για μεγάλο χρονικό διάστημα αποθεματοποίηση ορισμένων σιτηρών και τις συνέπειές της για την ποιότητα των προϊόντων.

Το Πρωτοδικείο επισήμανε, πρώτον, ότι εισάγοντας ένα νέο κριτήριο ποιότητας, σχετικά με το ειδικό βάρος του αραβοσίτου, δώδεκα ημέρες πριν καταστεί εφαρμοστέος ο κανονισμός, δηλαδή σε μια στιγμή που οι παραγωγοί είχαν ήδη σπείρει και δεν μπορούσαν πια να επηρεάσουν το ειδικό βάρος της συγκομιδής, οι προσβαλλόμενες διατάξεις είχαν αντίκτυπο στις επενδύσεις των οικείων παραγωγών καθόσον μετέβαλαν εκ βάθρων τις προϋποθέσεις παρεμβάσεως για τον αραβόσιτο. Δεδομένου ότι η εισαγωγή του νέου κριτηρίου για το ειδικό βάρος δεν είχε αναγγελθεί εγκαίρως στους ενδιαφερόμενους γεωργούς, η Επιτροπή προσέβαλε τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη τους.

Το Πρωτοδικείο επισήμανε, δεύτερον, ότι, κατά το ίδιο το γράμμα του κανονισμού αυτού, η εισαγωγή αυστηρότερων κριτηρίων ποιότητας από τα προϋπάρχοντα ήταν αναγκαία προκειμένου να καταστεί δυνατή η καλύτερη διατήρηση και η μεταγενέστερη χρήση. Αντιθέτως, ο ίδιος αυτός κανονισμός δεν διευκρινίζει επακριβώς κατά πόσον η εισαγωγή του κριτηρίου του ειδικού βάρους συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση των κριτηρίων ποιότητας του αραβοσίτου. Διαπιστώνοντας ότι το επιχείρημα της Επιτροπής κατά το οποίο το ειδικό βάρος προσφέρεται για την αξιολόγηση της ποιότητας του αραβοσίτου, καθόσον επηρεάζει τη διατροφική του αξία, όχι μόνο δεν στηρίχθηκε σε κανένα αποδεικτικό στοιχείο, αλλά, επίσης, έρχεται σε αντίθεση με έγγραφα τα οποία η ίδια η Επιτροπή κατέθεσε ενώπιόν του, και, υπενθυμίζοντας ότι δεν είναι έργο του να υποκαταστήσει τους διαδίκους κατά τη διεξαγωγή των αποδείξεων, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι πρέπει να διαπιστώσει την ύπαρξη πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως.

⁽⁹⁷⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Νοεμβρίου 2007, [T-310/06](#).

⁽⁹⁸⁾ Κανονισμός (ΕΚ) 1572/2006 της Επιτροπής, της 18ης Οκτωβρίου 2006, για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) 824/2000 περί των διαδικασιών ανάληψης σιτηρών από τους οργανισμούς παρέμβασης, καθώς και των αναλυτικών μεθόδων για τον καθορισμό της ποιότητας (ΕΕ L 290, σ. 29).

II. Αγωγές αποζημιώσεως

Αρμοδιότητα του Πρωτοδικείου

Το Πρωτοδικείο εξέδωσε κατά το υπό εξέταση έτος τρεις διατάξεις⁽⁹⁹⁾ με τις οποίες διευκρινίστηκαν τα όρια της αρμοδιότητάς του στο πλαίσιο της εκδικάσεως αγωγών αποζημιώσεως.

Το γεγονός ότι τα άρθρα 235 ΕΚ και 288 ΕΚ παρέχουν στον κοινοτικό δικαστή αποκλειστική αρμοδιότητα να αποφαινεται επί των αγωγών αποζημιώσεως σε περίπτωση ζημίας καταλογιστέας στην Κοινότητα δεν τον απαλλάσσει από την υποχρέωση να εξακριβώσει την αληθή φύση της αγωγής που ασκείται ενώπιόν του επειδή απλώς η προβαλλόμενη υπαίτια και παράνομη συμπεριφορά καταλογίζεται στα κοινοτικά όργανα. Ειδικότερα, με τη διάταξή του επί της υποθέσεως *Sinara Handel κατά Συμβουλίου και Επιτροπής*, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί αγωγής αποζημιώσεως με την οποία ζητείται η αποκατάσταση της αποθετικής ζημίας που απορρέει από τα ποσά που αχρεωστήτως καταβλήθηκαν με τη μορφή δασμών αντιντάμπινγκ, προ φόρων, κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου. Στην πραγματικότητα, η ζημία αυτή πρέπει να θεωρηθεί ότι απορρέει αποκλειστικώς από την καταβολή του οφειλόμενου λόγω των επιβληθέντων δασμών αντιντάμπινγκ ποσού, με συνέπεια η υπό κρίση αγωγή να αποτελεί, σε τελική ανάλυση, αίτηση επιστροφής των εν λόγω δασμών. Αρμόδια, όμως, να αποφασίζουν επί ενός τέτοιου αιτήματος είναι αποκλειστικώς τα εθνικά δικαστήρια.

Η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η διάταξη *Document Security Systems κατά ΕΚΤ* παρέσχε στο Πρωτοδικείο την ευκαιρία να διευκρινίσει τα όρια της αρμοδιότητάς του να αποφαινεται επί υποθέσεων που αφορούν την ευθύνη της Κοινότητας στην περίπτωση κατά την οποία το προσαπτόμενο πταίσμα συνίσταται στην παράβαση κανόνα της εθνικής νομοθεσίας.

Προβάλλοντας το γεγονός ότι είναι κάτοχος ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, αναγνωρισμένου σε εννέα κράτη μέλη, το οποίο καλύπτει ορισμένα μέσα προστασίας από την παραχάραξη τραπεζογραμμάτων, η ενάγουσα υποστήριξε ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (στο εξής: ΕΚΤ) προσέβαλε τα απορρέοντα από αυτό το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας δικαιώματά της. Η ενάγουσα ζήτησε από το Πρωτοδικείο να αποφανθεί ότι η ΕΚΤ προσέβαλε τα απορρέοντα από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας δικαιώματα και να την υποχρεώσει να καταβάλει αποζημίωση λόγω ακριβώς της προσβολής αυτών των δικαιωμάτων. Το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι, κατά τη Σύμβαση για το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, αφενός, το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας παράγει το ίδιο έννομο αποτέλεσμα με το εθνικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σε κάθε κράτος και, αφετέρου, κάθε προσβολή του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας εκτιμάται βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι στην ουσία η ενάγουσα υποστηρίζει ότι η ΕΚΤ προσέβαλε εννέα εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας, οπότε αρμόδια να αποφανθούν δεν είναι τα κοινοτικά δικαιοδοτικά όργανα, αλλά τα αρμόδια εθνικά όργανα.

⁽⁹⁹⁾ Διατάξεις του Πρωτοδικείου της 5ης Φεβρουαρίου 2007, [T-91/05](#), *Sinara Handel κατά Συμβουλίου και Επιτροπής*, Commune de Champagne κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, προαναφερθείσα, και της 5ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-295/05](#), *Document Security Systems κατά ΕΚΤ*.

Μολονότι η εκδίκαση αγωγής αποζημιώσεως εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Πρωτοδικείου, εντούτοις η αγωγή απορρίπτεται ως στερούμενη παντελώς νομικού ερείσματος στην περίπτωση κατά την οποία η προσβολή δεν έχει διαπιστωθεί από τα εθνικά δικαστήρια. Το Πρωτοδικείο υπογράμμισε επίσης ότι ο χρόνος παραγραφής του δικαιώματος άσκησης αγωγής αποζημιώσεως κατά της Κοινότητας μπορεί να αρχίσει να τρέχει μόνον αφού η ενάγουσα επιτύχει την εκ μέρους των αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων αναγνώριση της προσβολής.

Τέλος, με την προαναφερθείσα διάταξή του επί της υποθέσεως *Commune de Champagne* κ.λπ. κατά *Συμβουλίου και Επιτροπής*, το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι τα ζημιογόνα αποτελέσματα που παράγει, όπως υποστηρίζεται, μια διεθνής συμφωνία μεταξύ της Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, έναντι των εναγόντων στο έδαφος της Ελβετίας, πηγάζουν αποκλειστικώς από το γεγονός ότι η Ελβετική Συνομοσπονδία συναίνεσε να δεσμεύεται και ανέλαβε την υποχρέωση να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμφωνία αυτή. Επομένως, η ενδεχόμενη ζημία που υπέστησαν οι ενάγοντες, στο έδαφος της Ελβετίας, λόγω των μέτρων που έλαβαν οι ελβετικές αρχές σε εκτέλεση της συμφωνίας, δεν μπορεί να θεωρηθεί καταλογιστέα στην Κοινότητα, οπότε το Πρωτοδικείο είναι αναρμόδιο να εκδικάσει αγωγή αποσκοπούσα στην αποκατάσταση της εν λόγω ζημίας.

Ουσιαστικές προϋποθέσεις

Κατά πάγια νομολογία, όσον αφορά την ευθύνη της Κοινότητας για ζημίες που προκλήθηκαν σε ιδιώτες λόγω παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου δυνάμενης να καταλογιστεί σε κοινοτικό όργανο, δικαίωμα αποζημιώσεως αναγνωρίζεται όταν πληρούνται τρεις προϋποθέσεις, δηλαδή όταν ο κανόνας δικαίου ο οποίος παραβιάστηκε έχει ως αντικείμενο την απονομή δικαιωμάτων στους ιδιώτες, όταν η παράβαση είναι κατάφωρη και όταν υφίσταται άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της παραβάσεως της υποχρεώσεως εκείνου ο οποίος εξέδωσε την πράξη και της ζημίας που υπέστησαν οι θιγέντες⁽¹⁰⁰⁾.

1. Έννοια του κανόνος του παρέχοντος δικαιώματα στους ιδιώτες

Με την απόφασή του επί της υποθέσεως *Cytimo κατά Επιτροπής*⁽¹⁰¹⁾, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ότι, στην περίπτωση διαπραγματεύσεων με σκοπό τη σύναψη συμβάσεως μεταξύ της κοινοτικής δημόσιας αρχής και ενός υποβαλόντος προσφορά στο πλαίσιο διαδικασίας συνάψεως δημόσιας συμβάσεως, η τήρηση της αρχής της καλής πίστεως και η απαγόρευση της καταχρήσεως δικαιώματος συνιστούν τους κανόνες οι οποίοι παρέχουν στους πολίτες δικαιώματα. Επίσης, μολονότι από το άρθρο 101, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1605/2002⁽¹⁰²⁾ προκύπτει ότι η αναθέτουσα αρχή διαθέτει ευρύτατη

⁽¹⁰⁰⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Μαρτίου 1996, C-46/93 και C-48/93, *Brasserie du pêcheur et Factortame*, Συλλογή 1996, σ. I-1029.

⁽¹⁰¹⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Μαΐου 2007, [T-271/04](#).

⁽¹⁰²⁾ Κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) 1605/2002 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2002, για τη θέσπιση του δημοσιονομικού κανονισμού που εφαρμόζεται στο γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 248, σ. 1).

διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τη ματαίωση της συνάψεως της συμβάσεως και, επομένως, τη διακοπή των διαπραγματεύσεων, η Επιτροπή παραβίασε κατάφωρα την αρχή της καλής πίστewς και καταχράστηκε προδήλως το δικαίωμα που της παρέχει ο εν λόγω κανονισμός να μην προχωρήσει στη σύναψη της δημοσίας συμβάσεως, συνεχίζοντας επί δίμηνο τις προσυμβατικές διαπραγματεύσεις, ενώ γνώριζε ότι αυτές δεν θα τελεσφορούσαν. Το Πρωτοδικείο έκρινε, κατά συνέπεια, ότι μη ενημερώνοντας πάραυτα την ενάγουσα περί της αποφάσεώς της να μην προχωρήσει στη σύναψη της δημοσίας συμβάσεως στέρησε την ενάγουσα, επί δίμηνο, από τη δυνατότητα να εκμισθώσει το ακίνητο σε τρίτον.

Όσον αφορά κανόνες που παρέβη η Επιτροπή στο πλαίσιο των οικονομικών αναλύσεων στις οποίες προβαίνει κατά τον έλεγχο των συγκεντρώσεων, το Πρωτοδικείο, με την απόφαση επί της υποθέσεως *Schneider Electric κατά Επιτροπής* ⁽¹⁰³⁾, έκρινε ότι, μολονότι ορισμένες αρχές και ορισμένοι κανόνες προς τους οποίους οφείλει να συμμορφώνεται η ανάλυση στον τομέα του ανταγωνισμού έχουν όντως τον χαρακτήρα κανόνων που προορίζονται να απονείμουν δικαιώματα στους ιδιώτες, εντούτοις όλοι οι κανόνες που οφείλει να τηρεί η Επιτροπή κατά τις οικονομικές εκτιμήσεις στις οποίες προβαίνει δεν έχουν έναν τέτοιο χαρακτήρα. Πάντως, το Πρωτοδικείο δεν αποφάνθηκε, στην απόφασή του αυτή, επί της φύσεως του κανόνα του οποίου προβαλλόταν η παράβαση, αρκούμενο στη διαπίστωση ότι η παράβαση αυτή δεν μπορούσε να έχει προκαλέσει την προβαλλόμενη ζημία.

Όσον αφορά την προσβολή δικαιωμάτων άμυνας επειδή η Επιτροπή δεν γνωστοποίησε στην προσφεύγουσα ότι αν δεν πρότεινε ορισμένα διορθωτικά μέτρα δεν είχε καμία πιθανότητα για την έκδοση αποφάσεως κρίνουσας συμβατή την πράξη περί της οποίας επρόκειτο, το Πρωτοδικείο, υπενθυμίζοντας την ουσιώδη σημασία της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, υπογράμμισε ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη τόσο η σπουδαιότητα των οικονομικών συμφερόντων και των βιομηχανικών διακυβευμάτων που είναι σύμφυτα με μια πράξη συγκεντρώσεως κοινοτικών διαστάσεων όσο και η σημαντική έκταση των ελεγκτικών εξουσιών που διαθέτει η Επιτροπή για τη ρύθμιση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς. Κατά συνέπεια, έκρινε ότι η ενάγουσα επικαλείται παράβαση κανόνα που έχει ως αντικείμενο την απονομή δικαιωμάτων στους ιδιώτες.

Αντιθέτως, στην απόφασή του επί της υποθέσεως *Fédération des industries condimentaires de France κ.λπ. κατά Επιτροπής* ⁽¹⁰⁴⁾, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, ως κανόνες παρέχοντες αρμοδιότητα, τα άρθρα 211 ΕΚ και 133 ΕΚ είναι συνταγματικής φύσεως και, συνεπώς, δεν συνιστούν κανόνες σκοπούντες στην παροχή δικαιωμάτων στους ιδιώτες.

2. Κατάφωρη παράβαση

Η έννοια της κατάφωρης παραβάσεως κανόνα παρέχοντος δικαιώματα σε ιδιώτες διευκρινίστηκε πολλαπλώς στον τομέα του ελέγχου των συγκεντρώσεων στο πλαίσιο υποθέσεων επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση *Schneider Electric κατά Επιτροπής*.

⁽¹⁰³⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 2007, [T-351/03](#).

⁽¹⁰⁴⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 2007, [T-90/03](#).

Μετά την εκ μέρους του Πρωτοδικείου ακύρωση, με μία πρώτη του απόφαση⁽¹⁰⁵⁾, της αποφάσεως της Επιτροπής με την οποία κρίθηκε ασύμβατη με την κοινή αγορά η συγκέντρωση μεταξύ Schneider και Legrand, η Schneider άσκησε αγωγή αποζημιώσεως με αίτημα την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη λόγω του παράνομου χαρακτήρα της αποφάσεως αυτής.

Το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι ένα αποτέλεσμα περιοριστικό της ευχέρειας δράσεως της Επιτροπής, αντίθετο προς το γενικό κοινοτικό συμφέρον, θα μπορούσε να προκύψει αν η έννοια της κατάφωρης παραβάσεως καταλάμβανε όλα τα σφάλματα ή τα πταίσματα που, έστω και αν παρουσιάζουν ορισμένο βαθμό σοβαρότητας, δεν είναι ξένα, ως εκ της φύσεώς τους ή ως εκ του εύρους τους, προς τη συνήθη συμπεριφορά ενός θεσμικού οργάνου επιφορτισμένου με το να μεριμνά για την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού, οι οποίοι είναι περίπλοκοι και υπόκεινται σε σημαντικό περιθώριο ερμηνείας. Σταθμίζοντας τα συγκρουόμενα συμφέροντα, το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά κατάφωρη παράβαση η παράβαση μιας εκ του νόμου υποχρεώσεως η οποία μπορεί να εξηγηθεί από τις αντικειμενικές δεσμεύσεις που βαρύνουν το θεσμικό όργανο και τους υπαλλήλους του. Αντιθέτως, μπορεί να αποτελέσει μια τέτοιου είδους παράβαση συμπεριφορά η οποία εκφράζεται με πράξη προδήλως αντίθετη προς τον κανόνα δικαίου και σοβαρώς επιβλαβή για τα συμφέροντα τρίτων και δεν μπορεί ούτε να δικαιολογηθεί ούτε να εξηγηθεί από τις ιδιαίτερες δεσμεύσεις που επιβάλλονται αντικειμενικώς στην υπηρεσία στο πλαίσιο της εύρυθμης λειτουργίας της.

Προκειμένου για παραλείψεις στο πλαίσιο οικονομικής αναλύσεως, το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι μια τέτοια ανάλυση συνεπάγεται, τόσο γενικώς όσο και από απόψεως πραγματικών περιστατικών, αλλά και από απόψεως του συλλογισμού που αναπτύχθηκε, περίπλοκες νοητικές διεργασίες, στις οποίες μπορούν να παρεισφρήσουν ορισμένες ελλείψεις, λαμβανομένων υπόψη των δεσμεύσεων, από απόψεως προθεσμιών, που επιβάλλονται στο θεσμικό όργανο. Επομένως, η σοβαρότητα μιας ελλείψεως, από άποψη τεκμηριώσεως ή από λογική άποψη, δεν συνιστά πάντοτε επαρκή περίσταση για να στοιχειοθετηθεί η κοινοτική ευθύνη.

Προκειμένου περί της προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι συνιστά πρόδηλη και σοβαρή προσβολή το γεγονός ότι η Επιτροπή παρέλειψε, στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, μια ουσιώδη για τις συνέπειές της μνεία, όπως και στο διατακτικό της αποφάσεως περί ασυμβιβάστου. Η προσβολή αυτή των δικαιωμάτων άμυνας δεν μπορεί να δικαιολογηθεί ούτε να εξηγηθεί από τις ιδιαίτερες δεσμεύσεις τις οποίες αντικειμενικώς υπέχουν οι υπηρεσίες της Επιτροπής.

3. Αιτιώδης συνάφεια και συμβολή στην πρόκληση ιδίας ζημίας

Στην προαναφερθείσα απόφασή του επί της υποθέσεως *Schneider Electric κατά Επιτροπής*, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε ότι η εξέταση περί του αν υφίσταται αιτιώδης συνάφεια πρέπει να γίνεται με σύγκριση της καταστάσεως που δημιουργήθηκε για τον ενδιαφερόμενο τρίτο

⁽¹⁰⁵⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 2002, T-310/01, *Schneider Electric κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2002, σ. II-4071.

από συμπεριφορά του θεσμικού οργάνου σύμφωνη προς τον κανόνα δικαίου. Στην περίπτωση που η συνιστώσα πταίσμα συμπεριφορά εντάσσεται στο πλαίσιο αποφάσεως που έχει ως αποτέλεσμα την άρνηση χορηγήσεως εγκρίσεως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι, αν δεν υπήρχε η διαπιστωθείσα πταισματική συμπεριφορά, ο αιτών θα ελάμβανε κατ' ανάγκην την έγκριση.

Το Πρωτοδικείο επισήμανε, σχετικώς, ότι, ενώ η ενάγουσα δεν διέθετε δικαίωμα για την αναγνώριση του συμβατού της πράξεως συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά, μπορούσε, πάντως, να διατηρεί μια σοβαρή πιθανότητα ότι θα επιτύχει την έκδοση ευνοϊκής αποφάσεως, δεδομένου ότι δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο ότι, με τις προτάσεις της περί αποεπενδύσεως, θα ήταν σε θέση να επιβάλει στην Επιτροπή να διαπιστώσει, διότι άλλως η εκτίμησή της θα εκρίνετο πεπλανημένη, το συμβατό της πράξεως. Πάντως, το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι η αξιολόγηση των μεταβολών των οικονομικών παραμέτρων που θα συνόδευαν κατ' ανάγκην μια ενδεχόμενη απόφαση περί του συμβατού με την κοινή αγορά είναι υπερβολικά αβέβαιη για να μπορέσει να αποτελέσει αντικείμενο επωφελούς συγκρίσεως με την κατάσταση που προκύπτει από την απόφαση περί ασυμβιβάστου. Επομένως, η περίπτωση να υπάρξει ένα τέτοιο ενδεχόμενο εξαρτάται από εξαιρετικά αβέβαιες παραμέτρους, έτσι ώστε να μην υφίσταται επαρκής αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της διαπραχθείσας παρανομίας και της μη εκδόσεως ενδεχόμενης αποφάσεως κρίνουσας τη συγκεκριμένη πράξη συγκεντρώσεως ως συμβατή με την κοινή αγορά.

Αντιθέτως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι μια τέτοια συνάφεια υφίστατο μεταξύ της διαπραχθείσας παρανομίας και των δύο μορφών ζημίας που υπέστη η ενάγουσα: δηλαδή, αφενός, μεταξύ των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η επιχείρηση για να μετάσχει στην επανάληψη της διαδικασίας ελέγχου της πράξεως συγκεντρώσεως μετά την έκδοση της ακυρωτικής αποφάσεως και, αφετέρου, της μειώσεως της τιμής εκχωρήσεως την οποία αναγκάσθηκε να συμφωνήσει η ενάγουσα με τον αγοραστή των στοιχείων του ενεργητικού της Legrand ώστε να επιτύχει την αναβολή των αποτελεσμάτων της εκχωρήσεως μέχρις ημερομηνίας που να διασφαλίζει ότι οι ένδικες διαδικασίες ενώπιον του κοινοτικού δικαστή δεν θα καταστούν άνευ αντικειμένου πριν ολοκληρωθούν. Ως προς το ζήτημα αυτό, το Πρωτοδικείο υπογράμμισε ότι, λόγω της υπάρξεως, στην απόφαση περί ασυμβιβάστου, δύο παραβάσεων του νόμου που έδιναν την εντύπωση στην ενάγουσα ότι είναι πρόδηλες, υποχρεώθηκε η ενάγουσα, στο πλαίσιο της θεμιτής επιδιώξεώς της να εκδοθεί σύννομη απόφαση επί του συμβατού της πράξεως συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά, να μεταθέσει την προθεσμία της υλοποιήσεως της πωλήσεως της Legrand και να συμφωνήσει με τον αγοραστή μείωση της τιμής σε σχέση με την τιμή που θα είχε επιτύχει σε περίπτωση οριστικής πωλήσεως ελλείψει αποφάσεως περί ασυμβιβάστου που να παρέχει εξ αρχής την εντύπωση ότι βαρύνεται με δύο πρόδηλες παραβάσεις.

Τέλος, η απόφαση αυτή συνιστά παράδειγμα των επιπτώσεων που μπορεί να έχει η συμπεριφορά του ενάγοντος στον προσδιορισμό της δυνάμενης να αποκατασταθεί ζημίας, σύμφωνα με τη νομολογία κατά την οποία, στην περίπτωση που ο ενάγων συμβάλει στην επέλευση της ίδιας ζημίας, δεν μπορεί να ζητήσει αποκατάσταση της ζημίας αυτής για την οποία είναι υπεύθυνος⁽¹⁰⁶⁾. Βάσει αυτού του δεδομένου και διαπιστώνοντας ότι,

⁽¹⁰⁶⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Νοεμβρίου 1985, 145/83, Adams κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3539.

λαμβανομένων υπόψη του εύρους της πράξεως συγχωνεύσεως και της αισθητής ενισχύσεως της οικονομικής ισχύος που επέφερε προς όφελος των δύο μόνων κυρίαρχων επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στην οικεία αγορά, η ενάγουσα δεν μπορούσε να αγνοεί ότι η πραγματοποιηθείσα συγχώνευση ενείχε τον κίνδυνο, τουλάχιστον, να δημιουργήσει ή να ενισχύσει δεσπόζουσα θέση σε σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς και ότι, για τον λόγο αυτό, θα απαγορευόταν από την Επιτροπή, το Πρωτοδικείο υποχρέωσε την Επιτροπή να αποκαταστήσει, κατά τα δύο τρίτα, τη ζημία που υπέστη η ενάγουσα λόγω της μείωσης της τιμής πώλησεως της Legrand.

III. Αναιρέσεις

Το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης άρχισε το δικαιοδοτικό του έργο στις 12 Δεκεμβρίου 2005 και το Πρωτοδικείο έχει, μέχρι σήμερα, επιληφθεί 37 αιτήσεων αναιρέσεως, εκ των οποίων 27 ασκήθηκαν το 2007. Κατά το υπό εξέταση έτος περάτωσε επτά από τις υποθέσεις αυτές⁽¹⁰⁷⁾, αναιρώντας, σε μία εξ αυτών, την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

Με την απόφασή του επί της υποθέσεως *Κοινοβούλιο κατά Eistrup*, το Πρωτοδικείο αναίρεσε τη διάταξη⁽¹⁰⁸⁾ με την οποία το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης είχε απορρίψει την ένσταση απαραδέκτου την εγερθείσα από το Κοινοβούλιο με το σκεπτικό ότι το εισαγωγικό δικόγραφο αντί να υπογραφεί ιδιοχείρως από τον δικηγόρο του πρωτοδίκως προσφεύγοντος έφερε σφραγίδα αναπαράγουσα την υπογραφή του δικηγόρου αυτού. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, στο παρόν στάδιο του δικαίου των κοινοτικών δικονομικών προθεσμιών, η υπογραφή, η οποία έχει τεθεί από τον δικηγόρο ιδιοχείρως, επί του πρωτοτύπου του εισαγωγικού δικογράφου αποτελεί το μόνο μέσο με το οποίο μπορεί να εξασφαλιστεί ότι η ευθύνη της καταρτίσεως και του περιεχομένου του διαδικαστικού αυτού εγγράφου αναλαμβάνεται από πρόσωπο που έχει δικαίωμα εκπροσωπήσεως του προσφεύγοντος ενώπιον των κοινοτικών δικαστηρίων⁽¹⁰⁹⁾.

IV. Αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων

Το Πρωτοδικείο επελήφθη κατά το υπό εξέταση έτος 34 αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων, αριθμός ελαφρώς υψηλότερος εκείνου των αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων που κατατέθηκαν (25) το 2006. Το 2007, ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων εκδίκασε 41 υποθέσεις, έναντι 24 το 2006. Δέχτηκε το αίτημα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων σε

⁽¹⁰⁷⁾ Αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 23ης Μαΐου 2007, [T-223/06 P](#), Κοινοβούλιο κατά Eistrup της 5ης Ιουλίου 2007, [T-247/06 P](#), Sanchez Ferriz κατά Επιτροπής, και της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-20/07 P](#), Επιτροπή κατά Χατζηιωαννίδου· διατάξεις του Πρωτοδικείου της 12ης Ιουνίου 2007, [T-69/07 P](#), Επιτροπή κατά André της 9ης Ιουλίου 2007, [T-415/06 P](#), De Smedt κατά Επιτροπής της 12ης Ιουλίου 2007, [T-252/06 P](#), Beau κατά Επιτροπής, και της 14ης Δεκεμβρίου 2007, [T-311/07 P](#), Nijjs κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου.

⁽¹⁰⁸⁾ Διάταξη του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης της 13ης Ιουλίου 2006, F-102/05, Eistrup κατά Κοινοβουλίου.

⁽¹⁰⁹⁾ Επί του ζητήματος αυτού, βλ., επίσης, διάταξη του Πρωτοδικείου της 17ης Ιανουαρίου 2007, [T-129/06](#), Diy-Mar Insaat Sanayi ve Ticaret και Akar κατά Επιτροπής.

τέσσερις περιπτώσεις με τις διατάξεις του επί των υποθέσεων *IMS κατά Επιτροπής*, *Du Pont de Nemours (Γαλλία)* κ.λπ. κατά *Επιτροπής*, *Γαλλία κατά Επιτροπής* και *Donnici κατά Κοινοβουλίου* ⁽¹¹⁰⁾.

Στην προαναφερθείσα διάταξη επί της υποθέσεως *IMS κατά Επιτροπής*, η αιτούσα ζητούσε την αναστολή εκτελέσεως της σύμφωνης γνώμης που εξέδωσε η Επιτροπή επί αποφάσεως που της είχαν κοινοποιήσει οι γαλλικές αρχές σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 98/37 ⁽¹¹¹⁾, η οποία απαγόρευε τη χρήση ορισμένων μηχανών.

Ο Πρόεδρος δέχθηκε την ύπαρξη *fumus boni juris* επισημαίνοντας, ιδίως, ότι η γαλλική απόφαση είχε ακυρωθεί από το Συμβούλιο Επικρατείας χωρίς οι αρμόδιες αρχές να έχουν λάβει άλλα μέτρα προς επίτευξη του ιδίου σκοπού, με αποτέλεσμα οι παραγόμενες από την αιτούσα μηχανές να πρέπει, εκ πρώτης όψεως, να θεωρηθούν ως πληρούσες τις απαιτήσεις της οδηγίας 98/37. Ως προς το επείγον, ο Πρόεδρος έκρινε ότι η εκτέλεση της προσβαλλομένης γνώμης μπορούσε να αποβεί επιζήμια για την υπόσταση της αιτούσας, η οποία είναι μικρή επιχείρηση με υψηλό δανεισμό από τράπεζες, και παραγωγή περιορισμένη και ειδικευμένη. Ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων υπογράμμισε ότι πρέπει να γίνει δεκτή η ύπαρξη επείγοντος για τον μείζονα λόγο ότι το *fumus boni juris* ήταν ιδιαίτερα θεμελιωμένο. Σταθμίζοντας τα αντικρουόμενα συμφέροντα, ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου έκρινε ότι, εφόσον η Επιτροπή χρειάστηκε περισσότερο από πέντε έτη για να εκδώσει τη γνώμη της, η αναστολή εκτελέσεώς της δεν θα έθετε σε κίνδυνο την προστασία της υγείας και την ασφάλεια των εργαζομένων.

Η υπόθεση *Donnici κατά Κοινοβουλίου*, επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα διάταξη, είχε ως αντικείμενο αίτηση αναστολής της αποφάσεως του Κοινοβουλίου που ακύρωνε την εκλογή του B. Donnici ως μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου υπέρ του A. Occhetto, αντιθέτως προς την απόφαση του Consiglio di Stato το οποίο, κρίνοντας σε τελευταίο βαθμό, είχε επιβεβαιώσει την εκλογή του B. Donnici.

Ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων δέχθηκε την ύπαρξη *fumus boni juris*, εφόσον η επιχειρηματολογία του αιτούντος σε σχέση με την αναρμοδιότητα του Κοινοβουλίου να εκδώσει την προσβαλλόμενη απόφαση φαίνεται να έχει σοβαρά ερείσματα και δεν μπορεί να απορριφθεί χωρίς μια επιπλέον ενδελεχή εξέταση, στην οποία οφείλει να προβεί αποκλειστικώς ο δικαστής της ουσίας. Όσον αφορά το επείγον, ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων έκρινε ότι, αν ο δικαστής της ουσίας ακυρώσει την προσβαλλόμενη πράξη, η ζημία που θα έχει υποστεί ο αιτών, αν δεν ανασταλεί η εκτέλεση της πράξεως αυτής, θα είναι ανεπανόρθωτη, δεδομένου ότι δεν θα μπορούσε να ασκήσει τα καθήκοντά

⁽¹¹⁰⁾ Διατάξεις του Προέδρου του Πρωτοδικείου της 7ης Ιουνίου 2007, [T-346/06 R](#), *IMS κατά Επιτροπής*, και της 19ης Ιουλίου 2007, [T-31/07 R](#), *Du Pont de Nemours (Γαλλία)* κ.λπ. κατά *Επιτροπής*, διατάξεις του δικαστή των ασφαλιστικών μέτρων της 28ης Σεπτεμβρίου 2007, [T-257/07 R](#), *Γαλλία κατά Επιτροπής*, και της 15ης Νοεμβρίου 2007, [T-215/07 R](#), *Donnici κατά Κοινοβουλίου* [εκκρεμεί η εκδίκαση της αναιρέσεως, υπόθεση C-512/07 P (R)]. Πρέπει να προστεθεί ότι με διάταξη της 24ης Ιανουαρίου 2007, [T-366/00 R](#), *Scott κατά Επιτροπής*, ο Πρόεδρος δέχθηκε *inaudita altera parte* αίτημα αναστολής εκτελέσεως αποφάσεως διατάσσουσας την ανάκτηση κρατικής ενισχύσεως πριν διαπιστώσει, με διάταξη της 30ής Μαρτίου 2007, ότι παρείλκε η έκδοση αποφάσεως καθόσον το Πρωτοδικείο ακύρωσε, στις 29 Μαρτίου 2007, την απόφαση κατά της οποίας στρεφόταν η προσφυγή.

⁽¹¹¹⁾ Οδηγία 98/37/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την προσέγγιση της νομοθεσίας των κρατών μελών σχετικά με τις μηχανές (ΕΕ L 207, σ. 1).

του ως μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Όσον αφορά τη στάθμιση συμφερόντων, θα έπρεπε να ληφθεί επίσης υπόψη το συμφέρον του A. Occhetto για την εκτέλεση της προσβαλλομένης απόφασης, πράγμα που συνεπάγεται τη διατήρηση εκ μέρους του του βουλευτικού αξιώματος. Σε μια τέτοια κατάσταση ισότητας μεταξύ των συμφερόντων του αιτούντος και του A. Occhetto, ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων έκρινε ως αποφασιστικό, αφενός, το συμφέρον της Ιταλικής Δημοκρατίας να γίνει σεβαστή από το Κοινοβούλιο η εκλογική νομοθεσία της και, αφετέρου, τον συνεκτικό και σοβαρό χαρακτήρα των ισχυρισμών που προβλήθηκαν προκειμένου να καταδειχθεί το *fumus boni juris*. Κατά συνέπεια, ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων δέχθηκε το αίτημα περί αναστολής.

Λαμβάνοντας υπόψη την εξέλιξη των επιστημονικών γνώσεων, η Επιτροπή τροποποίησε την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση περί μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών (ΜΣΕ), θεσπίζοντας, το 2007, διατάξεις περιορίζουσες την αυστηρότητα των μέτρων υγειονομικού ελέγχου που εφαρμόζονται σχετικώς. Στην υπόθεση *Γαλλία κατά Επιτροπής*, η προσφεύγουσα ζητούσε την αναστολή εφαρμογής αυτών των διατάξεων, υποστηρίζοντας ότι αντιβαίνουν στην αρχή της προφύλαξης.

Όσον αφορά την σχετική με το *fumus boni juris* προϋπόθεση, ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων έκρινε ότι πληρούται καθόσον υπάρχει πραγματική επιστημονική αβεβαιότητα ως προς την αξιοπιστία των δοκιμών διάκρισης που προβλέπουν οι νέες διατάξεις. Κρίθηκε, επίσης, ότι συντρέχει η σχετική με το επείγον προϋπόθεση, καθόσον υπήρχε ενδεχόμενο οι αμφισβητούμενες διατάξεις να αυξήσουν τον κίνδυνο διαθέσεως προς κατανάλωση από τον άνθρωπο κρεάτων προερχομένων από ζώα που έχουν προσβληθεί από κάποια ΜΣΕ. Όσον αφορά τη στάθμιση των συγκρουομένων συμφερόντων, ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων υπενθύμισε ότι οι επιταγές που συνδέονται με την προστασία της δημόσιας υγείας πρέπει να αναγνωριστούν ως υπέρτερες σε σχέση με τις οικονομικές θεωρήσεις, διατάσσοντας, κατά συνέπεια, την αναστολή της εκτελέσεως.

Με την προαναφερθείσα διάταξη επί της υποθέσεως *Du Pont de Nemours (Γαλλία) κ.λπ. κατά Επιτροπής*, αναφορικά με τον έλεγχο των φυτοφαρμακευτικών προϊόντων δυνάμει της οδηγίας 91/414⁽¹¹²⁾, ο Πρόεδρος αποφάνθηκε επί πέντε αιτήσεων αναστολής εκτελέσεως των αποφάσεων με τις οποίες η Επιτροπή περιόρισε την άδεια κυκλοφορίας στην κοινοτική αγορά ορισμένων προϊόντων. Αποδέχθηκε το αίτημα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων σχετικά με τον περιορισμό της χρήσεως της ουσίας flusilazole.

Όσον αφορά το *fumus boni juris*, κρίθηκε ότι οι λόγοι που αντλούνται από παράβαση της οδηγίας 91/414 και της αρχής της προφύλαξης δεν μπορούν να θεωρηθούν, εκ πρώτης όψεως, ως στερούμενοι παντελώς ερείσματος. Κρίθηκε, επίσης, ότι πληρούται η προϋπόθεση του επείγοντος. Κρίνοντας ότι υπήρχε σοβαρός κίνδυνος να υποστεί η αιτούσα μη αναστρέψιμη απώλεια μεριδίων αγοράς, δυνάμενη βεβαίως κατόπιν να αντισταθμιστεί οικονομικώς, ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων αποφάνθηκε ότι, στη συγκεκριμένη υπόθεση, η σοβαρότητα της ζημίας δεν μπορούσε να στηριχθεί απλώς και μόνο στη λογιστική αξία της επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσω της οποίας επιτεύχθηκαν τα μερίδια αγοράς και στην απώλεια αυτής της αξίας για τον όμιλο

(112) Οδηγία 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1991, σχετικά με τη διάθεση στην αγορά φυτοπροστατευτικών προϊόντων (ΕΕ L 230, σ. 1).

επιχειρήσεων, αλλά έπρεπε να λάβει υπόψη ότι οι αιτούσες ήταν παρούσες στην αγορά από εικοσαετίας και πλέον, ότι διέθεταν άδεια κυκλοφορίας της ουσίας flusilazole για πολλές χρήσεις σε διάφορα κράτη μέλη και ότι τα προϊόντα τους έχαιραν εμπορικής φήμης η οποία θα μπορούσε να τρωθεί σημαντικά από τυχόν πλήρη απαγόρευση της flusilazole. Σταθμίζοντας τα συγκρουόμενα εν προκειμένω συμφέροντα και λαμβάνοντας, ιδίως, υπόψη το γεγονός ότι οι αιτούσες περιορίστηκαν να ζητήσουν τη διατήρηση μιας καταστάσεως η οποία υφίσταται από πολλών ετών, καθώς και το συμφέρον των γεωργών να μπορούν να προμηθεύονται το μόνο αποτελεσματικό προϊόν προς καταπολέμηση ορισμένων ασθενειών, ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων δέχθηκε την αίτηση αναστολής.

Αντιθέτως, με τις διατάξεις επί των υποθέσεων *Cheminova* κ.λπ. κατά Επιτροπής⁽¹¹³⁾, *FMC Chemical* κ.λπ. κατά Επιτροπής⁽¹¹⁴⁾ και *Dow AgroSciences* κ.λπ. κατά Επιτροπής⁽¹¹⁵⁾, οι τέσσερις αιτήσεις αναστολής αποφάσεων με τις οποίες είχε επιβληθεί απαγόρευση εμπορίας ορισμένων ουσιών απορρίφθηκαν λόγω ελλείψεως επείγοντος, με το σκεπτικό ότι η ζημία που οι αποφάσεις αυτές ενδέχεται να προκαλέσουν στις αιτούσες δεν εμφανιζόταν αρκούντως σοβαρή, καθόσον αντιστοιχούσε σε λιγότερο του 1 % του κύκλου εργασιών τους. Ο Πρόεδρος προσέθεσε, σχετικώς, ότι, στην πράξη, το ποσοστό αυτό ήταν ακόμη μικρότερο, δεδομένου ότι δεν έπρεπε να ληφθεί υπόψη η ζημία που προέβλεπαν οι διάδικοι στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, οι οποίοι, άλλωστε, δεν μπορούν παραδεκτώς να ασκήσουν προσφυγή ακυρώσεως, δηλαδή οι επιχειρήσεις οι οποίες εμπορεύονται το προϊόν αυτό και τις οποίες δεν αφορά ατομικά η προσβαλλόμενη απόφαση.

⁽¹¹³⁾ Διάταξη του Προέδρου του Πρωτοδικείου της 4ης Δεκεμβρίου 2007, [T-326/07 R](#).

⁽¹¹⁴⁾ Διατάξεις του Προέδρου του Πρωτοδικείου της 11ης Δεκεμβρίου 2007, [T-349/07 R](#) και [T-350/07 R](#).

⁽¹¹⁵⁾ Διάταξη του Προέδρου του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 2007, [T-367/07 R](#).

